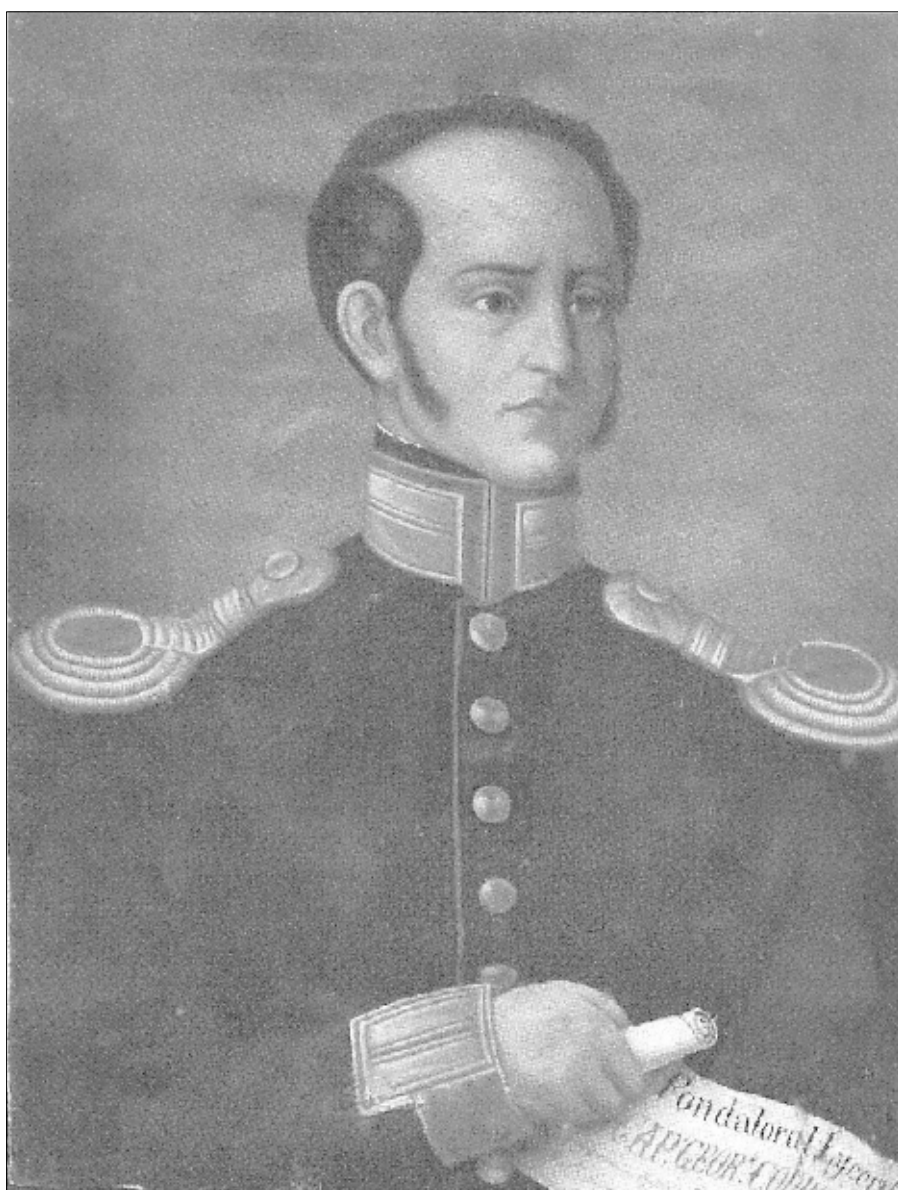

Academia Bârlădeană

Anul XVI, 2 (35), Trim. II, 2009

Revistă editată de Societatea literar - culturală "Academia Bârlădeană"
Președinte de onoare: C.D. Zeletin ● Președinte: Elena Monu

**Colegiul Național
"Gh. Roșca Codreanu"
din Bârlad.**

Foto: Ion Grădinaru.

Portretul lui Gheorghe Roșca Codreanu pictat de Theodor V. Gățulescu, în 1868.
Tabloul se află în aula Colegiului Național "Gheorghe Roșca Codreanu" din Bârlad.

Din viața Academiei

· 17-18.X.2008 – Prof. Elena Popoiu, participantă la Colocviul Național „Regards sur le Québec. Langue, culture et identité”, a susținut comunicarea „Temporalité et histoire dans „Le chateau de Georges-Hébert Germain”.

· 18.01. 2009 – Ședința lunară a Academiei Bârlădene, cu următoarea ordine de zi:

1. Omagiu poetului Grigore Vieru, trecut în lumea celor drepti, astăzi, 18.01.2009, prezintă prof. Petruș Andrei.

2. Revista “Florile dalbe”, o autentică antologie literară postbelică, a fost prezentată de prof. Mihai Luca.

3. Lansarea volumului de versuri, “Jurnalul unei luni de miere”, de George Irava, prezintă autorul și Petruș Andrei.

În încheierea lucrărilor, Elena Monu a prezentat proiectele Academiei Bârlădene pentru lunile martie-mai 2009.

· 14.03.2009 – Reuniunea membrilor și simpatizanților A. B., unde s-au lansat următoarele cărți:

1. “Așchii de spirit”, volum de eseuri al poetului Simion Bogdănescu, prezentat de autor și de prof. Lucian Ravaru.

2. “Prima carte despre Zorleni”, prezentată de autor, prof. Gheorghe Gherghe și de prof. Gh. Clapa.

3. “Trepte peste timp”, de Corneliu Florența, și numărul 1(34) al revistei “Academia Bârlădeană”, prezentate de prof. Serghei Coloșenco.

· 20.03.2009 – Grupul Școlar

Industrial “Al. I. Cuza”, în colaborare cu Muzeul “Vasile Pârvan” și Societatea literar-științifică

Academia Bârlădeană, a organizat Concursul regional “Cuza-Vodă.Omul și faptele sale”.

· 27-28.03.2009 – Elena Popoiu a participat la “Zilele Francofoniei”, care s-au desfășurat la Iași, organizată de Universitatea “Al. I. Cuza” și Centrul Cultural Francez.

· 3.04.2009 – Elena Monu a susținut la MediaTV emisiunea consacrată Principesei Elena Cuza, care s-a stins din viață la 2 aprilie 1909.

· 4.04.2009 – Membrii și simpatizanții A. B. au participat la manifestarea dedicată Primei Doamne a României, Elena Cuza. În cadrul reuniunii comemorative, Elena Monu a prezentat comunicarea însoțită de filmul documentar “Alexandru Ioan Cuza și Bârladul”, iar prof. Gh. Gherghe a avut intervenția “Stăpânii și răzeșii din satul Banca în secolele XV-XIX”.

· 09.04.2009 – C. D. Zeletin a donat Academiei Bârlădene 1340 de cărți din variate domenii: literatură, filosofie, istorie, geografie, etnografie, medicină, artă, sociologie. Donația mai cuprinde colecția revistei “L'illustration” din anii 1912-1919.

· 27-29.04.2009 – prof. univ.dr. C. D. Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene a fost invitatul de onoare al Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național Cultural

Bacău, al Centrului Internațional de Cultură și Arte “George Apostu” și al Editurii Corgal la Salonul Artelor. În cadrul manifestării a ținut conferințele:

1. Începuturile carierei parisiene a lui George Enescu

2. Dr. Alexandru Brăescu, ctitorul Așezămintelor Socola din Iași. Cu acest prilej, folosind prezența lui la Bacău, rectorul Universității Bacău l-a invitat, în calitate de prof. universitar de Biofizică, să țină o prelegere științifică la Facultatea de Fiziokinetoterapie, “Efectul radiobiologic”.

· 5.05.2009 – C. D. Zeletin, la Muzeul Național “George Enescu” a prezentat publicului ultima achiziție a Muzeului, portretul Principesei Elena Bibescu, de Henri Martin. Pictura a aparținut ultimei descendente a ramurii Kostaki Epureanu, Priscila Hodgson, fiica lui Anton Bibescu și a fost achiziționat prin licitație publică la Paris, în ziua de 15 decembrie 2008.

· La solicitarea Primăriei Vinderei, județul Vaslui, Elena Monu a elaborat studiul “Biserica «Sfântul Nicolae» de la Obârșeni-Vinderei. Scurt istoric.” Lucrarea este necesară în vederea întocmirii proiectului de specialitate pentru lucrări de consolidare și restaurare a ctitoriei banului Lupu Costache, sfințită la 25 martie 1764.

Cronicar

Pagini de istorie

Gheorghe Roșca Codreanu (Bârlad, 10 martie 1805-Viena, 19 noiembrie 1837), a fost, din punct de vedere intelectual, cel mai înzestrat dintre frații Codreni. Se mișca ușor în literaturile franceză, greacă și germană, ale căror limbi le cunoștea bine. Și-a trăit scurta viață în simțământul iubirii de patrie și-n reveria latinătății românilor.¹

Gheorghe Roșca Codreanu și-a petrecut o mare parte a scurtei sale vieți la moșia de la Văleni. Nu aveau casele lor de locuit, trăiau în casele lui Luca Arteni, petrecând aici cu fratele lui Neculai care își dăduse moșia Dealu Mare în arendă și locuia la Văleni. Dâșii se duceau pe la nunțile țăranilor, la Paște se dădeau în scrânciob, petrecând la un loc cu flăcăii și cu oamenii gospodari din sat.

De la preotul Nicolae Teodorescu, paroh în Văleni și de la fratele său Gheorghe Teodorescu (foto) paroh în Chiscani, într-o corespondență cu Iacov Antonovici în 1907, aflăm ca Gheorghe Roșca Codreanu boteza în Văleni copii cu nume romane astfel a botezat pe Nevărachi (Nerva) Postolachi, și pe femeia sa Claudia, pe o fată a lui Constantin Budacu numind-o Muția, pe Ioana lui V. Sagin, numind-o Lucreția, pe o fată a lui I. Tivdă, Fulvia, iar la Sârbi pe un băiat Romuluz, căruia mă-sa apoi îi zise Nică, pe o fată numind-o Abazia. Alte nume date copiilor din sat Caton, Marius, Zinovia, vrând să formeze un sat cu nume după voia lui. Dânsul avea pretenția ca și alții să pună nume după voia lui, promițând că le va da lor moșia sa. El punea pe o femeie din casă de boteza.

Interesant este că aceste nume (Nevărachi, Zinovia, Lucreția) au străbătut negura timpului, în Văleni oamenii botezându-și copii astfel, îndeplinind fără voie dorința lui Gheorghe Roșca Codreanu după ani și ani.

Ideea de latinătate asociată de ideea de iluminare a românilor prin învățătură i-a fost cultivată lui Gheorghe Roșca Codreanu de către Gheorghe Asachi. Astfel Gheorghe

Roșca Codreanu s-a îngrijit și de cumpărarea unor cărți cu care și-a înzestrat Biserica din Văleni.

Prezentăm o copie după însemnarea autografă a comisului Gheorghe Roșca Codreanu, prin care arată că dăruiește un Ceaslov Bisericii sale din Văleni în 1 ianuarie 1836. Însemnarea este făcută pe marginile de jos ale Ceaslovului, filele 34-36 și 244.

„Această carti pi care am dat-o la Biserică di pi moșie me Văleni am cumpărat-o într-un galben și giunătat di Olanda, și spre știință iscălescu.

Comis Caesar Vallenius

Kesar Valianu comis, poreclit și Codrianu

1836 Jenvier 1”²

Din același Ceaslov prezentăm o însemnare autografa a comisului Gheorghe Roșca Codreanu, prin care își spune data de naștere, cine i-a fost naș și numele de Kesar ce i s-a dat din botez, cum și de ce părinții i-au schimbat numele acesta în Gheorghe.

„Eu Kesar Valianu comisu, fiul arhondului și marelui Spadariu Ioanu poreclit Codrianu dela Dealu Mari, m-am născut în 10 Martii 1805, Vineri la 9 1/2 ciasuri din zi, în zodie leului. Și m-am botezat de un moșu al meu călugăr anume Kesarii³ și mi-au pus numele Kesar. Dar fiindcă părinții mei credeau că acel numit Kesar este numai pentru călugări, au început dila un an a mă chema Gheorghii, dar eu îmi păstrez adevăratul numi din botezu Kesar.

Kesar Valianu comisu, poreclit și Codrianu

1836 Ghenari 1

Comis Caesar Vallenius”⁴

Respectivul Ceaslov în care se află aceste însemnări nu a fost încă identificat în Biblioteca Episcopiei Hușilor, unde probabil se află.

În anul 1829, luna iulie, a murit de ciuma fratele lui Gheorghe Roșca Codreanu, Dimitrie, care a fost înmormântat la Biserica din Văleni.

Conștienți de caracterul contagios al bolii, oamenii, de la domnitor, boieri și până la cel mai amărât sătean se

lansau într-o goană disperată ca în fața unei năvăliri tătare, căutându-și salvarea în singurătatea codrilor sau pe câmp. Oțetul și usturoiul erau singurele mijloace cu care se contracara molima. Cămașa ciumei confecționată în mod expres și atârnată într-un par la intrarea în sat sau la răscruce de drumuri era o practică magică menită să împiedice pătrunderea ciumei în sat.

Dimitrie a murit de ciumă pe valea Budăului, la apus de Văleni, într-un bordei făcut de frații lui Gheorghe și Neculai. Oamenii ieșiseră la câmp în colibe de frica ciumei. Autoritățile nu lăsau preoții să îngroape morții la Biserică, astfel Gheorghe a luat un pistol mare și însoțit de câțiva țigani robi a luat pe preot cu forța de 1-a dus și 1-a îngropat pe Dimitrie la Biserica din Văleni, drept strana mică (în partea de Nord), lângă peretele Bisericii.

A fost înmormântat de către preotul Neculai, preotul Toader, diaconul Zaharia, dascălul Neculai Cazma și dascălul Ștefanachi. Au dat 30 de galbini la preoți, și i-au pus în oțet la Biserică până a contenit ciuma.

Din păcate în urma incendiului care a mistuit Biserica, cimitirul din jurul Bisericii a fost distrus și el, mormântul lui Dimitrie Roșca Codreanu aflându-se într-o stare proastă de conservare fiind vizibile în prezent doar câteva bucăți de piatră din soclu.

Tot la Biserica din Văleni se presupune ca a fost îngropată și fiica din flori a lui Gheorghe Roșca Codreanu, Fulvia. O altă variantă ar fi cimitirul Bisericii din Sârbi, familia ei mutându-se în satul Sârbi.

În 19 noiembrie 1837 comisul Gheorghe Roșca Codreanu, grav bolnav de ftizie aflându-se la Viena pentru tratament, moare și lasă prin testament toată moșia sa Vălenii constituită din hlyzele ei (adică părți din moșie) Dâncenii, Stâlpitura, Ciocârlanul și Sârbii, „să se facă o școală pe moșia mea pentru una sută elevi cari să învețe dialectul latinesc”.

- continuare în pagina 10 -

Ion N. Oprea

Cu 77 de ani în urmă

GEORGE TUTOVEANU DESPRE PREȚUL PÂINII

„Întreaga societate românească de azi, de la primul ministru și pâ'n' la cel mai din urmă (om) ar trebui să vadă și să tragă concluzii:

„Cum milioane de oameni sunt jefuiți ca-n codru de câțiva făr' de suflet și făr' de rușine și dintre care unii plecând de la câte-o „slujbuliță” a 180 lei pe lună, iar alții de la foarfeca vreunei modeste meserii, au strâns averi fabuloase pe care și le trimit acum la băncile sigure din străinătate...”;

„Cum piețele orașelor au fost prefăcute în „târguri de mezat”, unde cămătarii, pe care nici trecerea prin pușcărie nu i-a mai domolit, își adjudecă pe prețuri de nimic, pâ'n' și cele din urmă obiecte casnice...”;

„Cum financiarilor improvizați peste noapte își afișează obrăznicia neroadăși agasantă în „limuzine cu mogaițoi”, tocmai în prețuia unor falimente zgomotoase...”;

„Cum un kilogram de grâu se vinde cu un leu și optzeci de ani, iar un covrig cu 2 lei, sub ochii blajini și înțeleghători ai administratorilor de orice fel...”;

„Cum în țara pâinii, plugarii, înspăimântați de „binefacerea cametei”, își lasă căminurile în părăsire și aleargă la orașe, cerșind slujbe... slujbe de măturători de stradă, și de servitori, cum agricultorii – producători ai grâului, umblă-n zdrențe, iar morarii „gomoși” își înalță clădiri somtuase, împodobite... anapoda”;

„Cum fel de fel de funcționari comerciali... după ce au delapidat banii diferitelor instituții se plimbă liberi și candizi, ca și cum ar fi băut un pahar cu... apă.”

Că cele de mai sus au răsunet și oarecare asemănare cu viața de astăzi (2008), iată că pe atunci se mai și întreprindea ceva față de ceea ce scria la ziar. Iată-l tot pe G. Tutoveanu în același ziar „Moldova” de la Bârlad, doar cu câțiva zile (nr. 3-2 februarie 1931) sub titlul „Lacrimi și mărgăritare” referindu-se la același subiect: „Primăria orașului Bârlad a luat aminte, destul de târziu, că în celelalte orașe ale Moldovei, pâinea-i cu mult mai ieftină decât la noi, și-a hotărât să scadă prețul acestui „aliment de primă necesitate”, fără să se sfiiască de... economia de piață, cum motivăm noi astăzi, dând-o pe „jocul” prețurilor: cerere și ofertă.

Consiliul comunei hotărâse „fixarea prețului cu un leu mai puțin decât înainte”...

„Dar morarii sunt de altă părere...”

Crezându-se îndreptățiți să fixeze dânsii, după bunul lor plac, prețul pâinii, nici nu vor să audă de hotărârea Consiliului comunal... încetează lucrul..., nu mai vor să macine..., și instigă sau silesc pe britari să declare și aceștia grevă...

Vestind, în continuare, că un agent de poliție a și surprins un „transport clandestin de făină”, că într-un oraș ținut la discreția a doi-trei „industriași”, interesații au fost lăsați să cumpere de bună învoială, cu prețuri impuse de trust și de speculă, în loc ca statutul să orânduiască un preț minimal al grâului.

Și deși împotriva acestor „morari revoltați s-ar cuveni sancțiuni, înainte ca cetățenii orașului să se vadă siliți a le da

lecția care de mult se așteaptă, G. Tutoveanu nota cu amărăciune: „pe când miile de țărani se târăsc pe stăzile orașului, loviți de nevoi și de sărăcie, morarii – rubiconzi și veseli, hălăduiesc în locuințe monumentale, ceea ce reflectă traiul de mizerie a producătorului grâului, cea de huzur a speculanților pâinii.”

„...Dacă lacrimile celor flămânzi se prefac în mărgăritare pentru vanitatea neroadă a sâtuilor... statornicia și liniștea societății se tulbură! Cei care au urechi de auzit să audă!”

*

Anul 2008. Prețul grâului – 0,35 lei kg la țăranul producător și 0,70 lei prețul covrigului la comerciantul din colțul străzii.

Ocupate cu problemele zilei – sex, avorturi, omoruri și accidente – ziarele nici nu se mai apleacă asupra costului grâului și al pâinii, iar posturile TV, mai pământene, organizează mese-rotunde de la care am auzit nu vocea țăranului, care rămâne nesocotită, pentru că nici nu-i invitat în platou, ci pe cea a patronului, reprezentant al „morarului”, „industriașului” sau „comerciantului”, invocat de G. Tutoveanu, sau poate, mai nou, a „arendașului” de tip nou care înăbușind năzuințele țăranului, dar și interesul cumpărătorului – ca prețul grâului, ca și al pâinii să fie pe măsura cerințelor, l-am auzit exprimându-se lapidar:

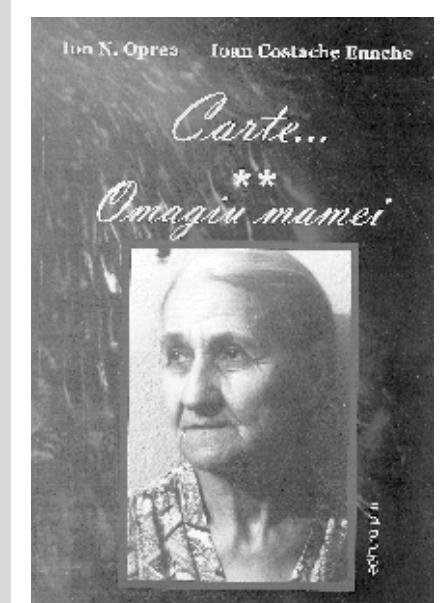
„- Prețul pâinii? Să crească!”

Nimic despre prețul semințelor și al arăturii, despre recoltare și prețul grâului la producător. Dar care, cine-i producătorul grâului, după 1989? La cine ajung subvențiile pentru agricultură și cât de acoperitoare a costurilor sunt?

Nici despre asta nu sunt întrebați țăranii, agricultorii. Nici G. Tutoveanu nu mai este în măsură să intervină!...

SEMNAL

Volumul antologic dedicat mamei este îngrijit de Ion N. Oprea și a apărut la Editura PIM din Iași în 2009, sprijinit financiar de Fundația culturală *Primăvara lumii*. „Mama e veșnicie. În viață și după ce pleacă. Până și iubirile noastre ei i le datorăm. Și o prețuim mai cu foc de-abia după ce a plecat...” scrie Ion N. Oprea.

Serghei Coloșenco

IN HONOREM ADRIAN VOICA

Revista de cultură „13 Plus”, ce apare trimestrial la Bacău, dedică în primul număr al anului în curs un medalion profesorului universitar Adrian Voica, de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, critic și istoric literar, poet și prozator, semnat de Leonida Maniu la împlinirea frumoasei vârste de 70 de ani, din care reproducem:

„Înzestrat cu simțul divin al ritmului, Adrian Voica s-a îndreptat, în modul cel mai firesc, atât spre poezie, cât și spre cercetarea poeziei. În felul acesta, de la *Anotimp pe zăpadă* (1980) și până la *Distihuri respirând catrene* (2008) s-au strâns zece volume de poezii, iar de la *Etape în afirmarea sonetului românesc* (1996) și până la *Grădinină altona* (2007) s-au adunat opt volume de studii literare, cu precădere de prozodie. Între acestea, își fac loc și

doă distincții literare: Premiul „Eminescu”, Suceava, pentru *Versificație eminesciană* (1998) și Premiul Asociației Scriitorilor din Iași pentru *Repere în interpretarea prozodică* (1998).

„Peste ani, după o constantă decantare și filtrare a substanței versurilor, poezia lui Adrian Voica a ajuns, în câteva volume de *Distihuri*, la o mare densitate lirică, ce amintește, prin concizia ei, de *Poemele într-un vers* ale lui

Ion Pilat.

„În ceea ce privește studiul textului literar, putem spune că grație rigurozității științifice cu care operează, Adrian Voica a izbutit să consacre o metodă. Este vorba de cercetarea prozodică a textului poetic care, utilizată judicios, ajunge la rezultate greu de combătut prin simpla intuiție”.

„După cinci decenii de activitate didactică, poetică și exegetică, Adrian Voica, a ieșit în întâmpinarea celei de a șaptezecă aniversări cu brațele pline de cărți. Poate de aceea, într-unul din ultimile sale distihuri, poetul și-a manifestat, cu reală îndreptățire și satisfacție, dorința de a intra în posesia părții lui de „azur”:

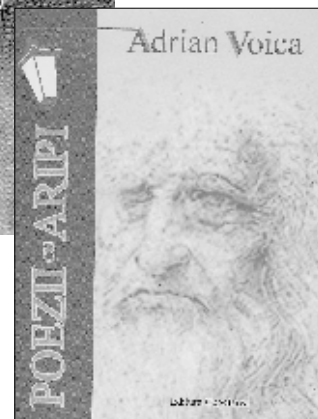
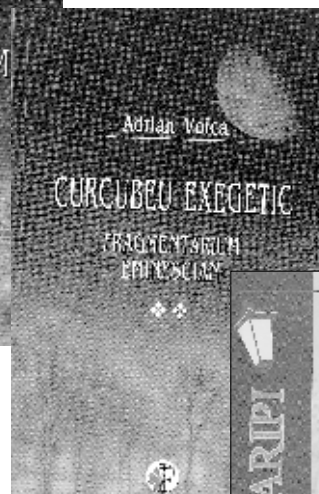
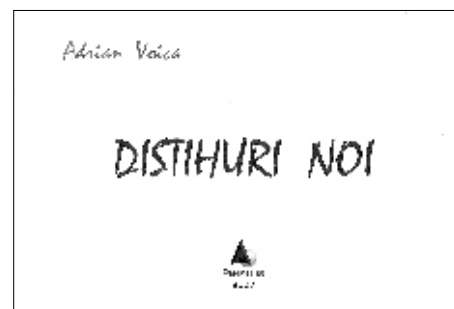
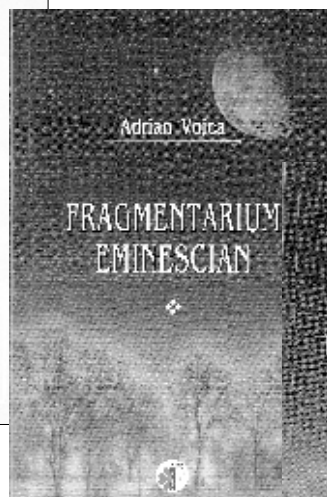
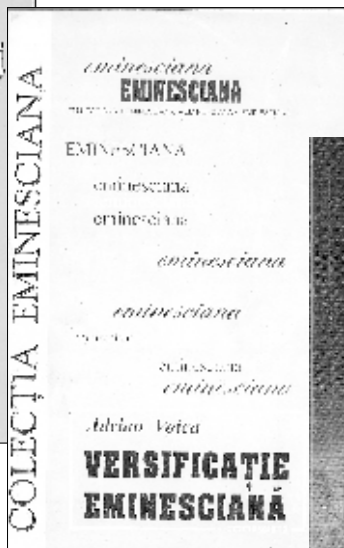
„*O palmă de azur, atâta cer.*

Cum am și steaua mea, mă simt boier”.

Tot în același număr al revistei „13 Plus” Oana Andreea Pătrașcu prezintă volumul lui Adrian Voica „Versuri mici pentru nepoți și bunici”, dedicat celor doi nepoți ai scriitorului, Adelina și Andrei.

„Adrian Voica punctează în volumul său evoluția gândurilor, sentimentelor, intereselor, preocupărilor, având grijă să sublinieze că una e viziunea copilului, alta cea a bunicului/bunicii”.

Prin intermediul jocurilor de cuvinte, autorul subliniază frumusețea inocenței copilăriei.

Taina Albă

Pe Ilie Dan l-am cunoscut prin 1976, ca profesor universitar, când eu eram student al Universității „Al.I. Cuza”, Iași. Preda istoria limbii române și m-a atras pasiunea ce o avea, era pentru mine o sărbătoare și, pentru Domnia-sa, „sărbătoarea în inimă, limba română” (*Vitralii*, editura *Quadrat*, Botoșani, 2008). Am asistat la susținerea tezei de doctorat, în Aula Universității, cu tema: „Toponimia Văii Salonețului” și mi-a venit în minte că și locul meu natal ar putea fi prins într-o astfel de cercetare și nu am ales pentru lucrarea de licență, din lista afișată, ci tema toponimiei din zona natală. I-am spus d-lui profesor, a acceptat, dar Domnia-sa a plecat în Franța și am fost repartizat la altcineva. Cred că i-a părut rău că m-a lăsat și, după șederea în străinătate ca profesor universitar la Aix-en-Provence, eu am făcut lucrarea de grad I: *Numele proprii în lecțiile de limba română cu referire specială la toponimia Văii mijlocii a Trotușului*, sub îndrumarea Domniei-sale. Comisia a apreciat lucrarea drept „teză de doctorat”.

În timp, legăturile noastre au fost intermitente. Pe parcursul anilor, am observat că domnul profesor are har în privința limbii, că își iubește limba și neamul, că scrisul înseamnă existență. Cele peste patruzeci de volume editate sunt o dovadă.

În domeniul lingvisticii și filologiei notăm: *Toponimie și continuitate în Moldova de Nord*, Editura *Junimea*, Iași, 1980; *Contribuții la istoria limbii române*, Ed. *Junimea*, Iași, 1983; *Numele de locuri în limba română*, Editura *Restitutio*, Iași, 2002; *Probleme de filologie română*, Editura *Timpul*, Iași, 2006; *Studii de onomastică*, Editura *Vasiliana'98*, Iași, 2006; *Nume proprii românești*, Editura *Timpul*, Iași, 2006; *Lingvistică și filologie*, Editura *Vasiliana'98*, Iași, 2008 *Studii și articole despre Ion Creangă, Destinul unui clasic-antologie, prefață, note și bibliografie* de Ilie Dan, Editura *Albatros*, București, 1990.

Preocupat de lexicul românesc Ilie Dan, consideră că trebuie avut în vedere trei aspecte: poziția geografică, factorii socio-culturali și evoluția istorică a poporului român. Ca și în cazul celorlalte limbi romanice, fondul lexical panroman al României se situează pe primul plan. Termenii de origine latină, definesc aspecte fundamentale ale realității, cunosc o largă polisemie, servesc ca bază pentru cuvinte noi și au cea mai mare frecvență.

Problema latinitate –romanitate este un capitol important în preocupările Domniei-sale. Raportul dintre roman și romanic privește nu numai limbile romanice față de latina populară ci și istoria fiecăreia dintre ele. Trebuie să se țină seama de moșteniri și de inovații, ambele determinate de condiții istorice, sociale, culturale, militare, influențe străine, etc.

Plecând de la Fr. Diez (întemeietorul lingvisticii romantice care, deși a avut în vedere doar șase limbi

romanice-franceza, provensala, spaniola, portugheza, italiana și româna, clasificându-le în trei grupe: de est - româna și italiana, de vest - franceza și provensala și de sud - spaniola și portugheza) și Mateo Bartoli, lingvistul Ilie Dan explică caracteristicile latinei populare balcanice, deosebirea dintre limba română și celelalte limbi romanice, la nivel lexical, fonetic, morfologic și sintactic.

Semnalizează unele aspecte ale articolului românesc de-a lungul istoriei limbii.

Vocativul românesc este analizat sub toate aspectele lui, de la originea desinețelor la valorile sale stilistice. Capitole speciale dedica lingviștilor și filologilor Alexandru Lambrior, precursor în istoria limbii române, Timotei Cipariu, B.P.Hasdeu, Alexandru Philippide, Ovid Densusianu, Dimitrie Onciul, G. Pascu, Sextil Pușcariu.

Filologul Ilie Dan urmărește elemente ardelenesti în opera lui Ion Creangă, problemele limbii la T. Maiorescu, traduceri și adaptări din Eminescu, în Franța și Olanda, poveștile lui Creangă „traduse” în franceză. Pasionat de toponimie, Ilie Dan aduce excelente contribuții la onomastica și toponimia românească, studii interdisciplinare care vizează arheologia, etimologia, etnografia, istoria, geografia și, nu în ultimul rând, lingvistica.

În critică și istorie literară notăm: *Contribuții*, Ed. *Eminescu*, București, 1978, *Contribuții*, Ed. *Eminescu*, București, 1980, *I.I. Maiorescu* (monografie), Ed. *Junimea*, Iași, 1982, *Anton Pan* (monografie), Ed. *Albatros*, București, 1989, *Destinul unui clasic Ion Creangă* (antologie), Ed. *Albatros*, București, 1990, *Pașii memoriei* (reper în istoria literaturii române), Ed. *Albatros*, București, 2001, *Altfel de martori*, Ed. *Vasiliana'98*, Iași, 2002, *Mic dicționar de literatură universală* (colab. Cu Anca Simireanu), Ed. *Augusta*, Timișoara, 2003, *Popas printre oameni și cărți*, Ed. *Vasiliana '98*, Iași, 2004, *Nasc și la Moldova oameni*, Ed. *Vasiliana '98*, Iași, 2007, *Retrospectivă și perspectivă*, Ed. *Vasiliana '98*, Iași, 2007.

Versuri: *Cumpăna gândului*, Ed. *Eminescu*, București, 1981, *Semnul zăpezii*, Ed. *Eminescu*, București, 1981, *Furtuna unui anotimp*, Editura *Junimea*, Iași, 1989, *Orga inimii*, Editura *Augusta*, Timișoara, 2000, *Draperia de ceață*, Ed. *Vasiliana'98*, Iași, 2003, *Cascade*, Ed. *Vasiliana'98*, Iași, 2003, *Insula mirărilor*, Ed. *Vasiliana'98*, Iași, 2005, *Clopotul din iarbă*, Ed. *Quadrat*, Botoșani, 2005, *Amurg învins*, Ed. *Vasiliana'98*, Iași, 2006, *Curcubeu de suflet*, Ed. *Quadrat*, Botoșani, 2007, *Vitralii*, ed. *Quadrat*, Botoșani, 2007, *Taina Albă*, Ed. *Quadrat*, Botoșani, 2007, *Popas printre oameni și cărți*. De remarcat că antologia cuprinde selecții din mai multe volume precum *La cumpăna gândului*, *Semnul zăpezii*, *Furtuna unui anotimp*, *Orga inimii*, *Rogatio*, *Draperia de ceață*, *Cascade*, *Insula mirărilor*, *Clopotul din iarbă*, *Amurg învins*, *Curcubeu de*

suflet, *Vitralii, Mesteacănul din vis*.

Vitraliile conțin „inscripții de suflet”, „zidite din taina albă a unui vis” (Ilie Dan)

Cu respect pentru valori morale și spirituale, Ilie Dan realizează expresiv și elegant nu numai prosopografii ci și „portrete pentru eternitate” ale unor personalități de excepție precum și o „gravură” a spiritualității românești. Astfel, în *Popas printre oameni și cărți*, arată că Nicolae Iorga scrie cărți ce reprezintă personaje pline de demnitate, cucernicie creștină, patriotism precum *Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul român* și *Istoria lui Ștefan cel Mare*, cu certe calități artistice, evenimente economice, istorice, mitologice, culturale analizate documentar, scene, personaje, epitete, comparații deosebite.

Portretul lui Ștefan cel Mare, erou nemuritor, se alătură de cel al lui Ureche, Sadoveanu sau Delavrancea, cu uimire și mărire în inimile românilor, și la împlinirea celor cinci secole de trecere în neființă a lui Ștefan cel Mare și Sfânt. „Divina simfonie a vieții” este exprimată în sonetele lui V. Voiculescu în care „tu calci peste Moarte și Uitare”! *netrădând iubirea, (Sonetul CIX)*.

Păstorel, „Un Caragiale moldav?”, la care aflăm simbioza mediilor sociale și tipologia personajelor (orașeni, gazetari, dascăli, politicieni) și alți protagoniști din „fauna” *Momentelor* sau *Scrisorii pierdute* nu este un emul al lui Caragiale. Are afinități cu el și merită să fie citit.

În cartea sa *Ut pictura poesis*, Maria Mănuță caligrafiază sufletul, pictând în cuvinte. „frumuseți și prețuri noi” . „O carte eveniment” *Crime și criminali de război...* autori Dorin Buzdugan și Vasile Pop, actualizează adevărul biblic: „A ierta e creștinește, a uita este de neiertat!”.

Menționăm și alte analize pertinente despre *Elogiul durerii* de Eugenia Popa Cobuț, *Pescar în țara lui Pește* de Dan Dobrinescu, *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu I. Caragiale, „*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*” de Camil Petrescu etc.

Titlurile eseurilor îmbie la lectură, la... „Deșteaptă-te române!”

Fiecărui „personaj” i se creionează „un act de identitate”, în spațiu și timp.

Lucrarea *Retrospectivă și perspectivă* este o carte pe care „ar trebui s-o citească întreaga comunitate”. Interesat de descifrarea cărților, Ilie Dan este un fin analist al literaturii de la noi și de aiurea. Cartea, structurată în trei capitole, este precedată de o „laudă” limbii române și se încheie cu „tripticul sufletului românesc”.

Dacă în *Retrospectivă* apar personaje și personalități, momente, corespondențe, memorialistică tratate „cu haz și necaz”, în *Ferestre* apare o „Retrospectivă culturală” cu lirism și luciditate sau cercetări interdisciplinare, cum sunt cele toponimice.

Excepțională este *Vitrina cu cărți* (partea a III-a), o „enciclopedie a culturii” și o „frescă a sentimentelor”.

Setea de cunoaștere a valorilor literare românești l-a determinat pe Ilie Dan să alcătuiască, în colecția „Sinteze lyceum” lucrarea *Destinul unui clasic – Ion Creangă*, Ed. *Albatros*, București, 1990. Este o antologie remarcabilă prin multitudinea de autori (importanți) români și străini

care au făcut aprecieri privind opera lui Creangă. Antologia cuprinde o prefață semnată de autor, articolele așa cum au apărut ele în volume, prefețe, postfețe ale diferitelor ediții, studii și articole în ziarele și revistele de până la această dată. Cele trei părți – *Scriitor național, Ion Creangă, artistul și Sub zodia eternității* arată unicitatea lui Creangă între artiștii lumii, opera sa fiind epopoea poporului român în care trăiesc credințele și eresurile, datinile și obiceiurile, limba, poezia, morala, filozofia, într-un cuvânt sufletul românesc.

Lingvist, filolog și toponomast desăvârșit, Ilie Dan este, deopotrivă, și un poet sensibil. Volumele sale o demonstrează din plin.

În *Semnul zăpezii* „Cerul doarme-n albastru pe deal/pădurea se-neacă de fânul cosit/zorii se varsă-n tăceri de zenit/ și piscuri se-abat pe drum neumblat.../ Otavă și grâne, căldura preface/ Ruga pământului în innuri de pace”.

Obsedat de albul zăpezii, poetul respiră un sentiment curat chiar și la „cumpăna nopții” sau la cumpăna anotimpurilor . majoritatea textelor catrene, sintetizează trăirea unui sentiment . Același lucru și în distihuri, precum *Alb: „uitată e cărarea, ce multe-a risipit/și se prelinge-n mine tandrețea unui alb infinit...”*

Furtuna unui anotimp continuă aventura lirică a „seninătății zăpezii” într-un „dialog esențial” fie cu Dan Gheorghe-a lui Mihai” (tatăl autorului) fie cu el însuși sau cu Doamna-sa, iubirea /innurile lui Sallustius către doamna sa, iubirea)

Orga inimii continua innuri (în distih) ale iubirii, definiții ale iubitei „iad de întrebări ce umbresc paradisul, ca într-o altă *Divina comedie*:

Iertarea, vinovată, deschide-n noi o rouă/ Blagoslovind păcatul unui vis/ Zidul mirarea albă, ca suflet de icoană,/ În iadul de-ntrebări umbrit de paradis!...”

Cu *Orga inimii*, sub ploaia de stele, cu fata minune, artistul apelează la Decalog pentru a ajunge la ”Iordanul iubirii plâpând...”.

Cutremurat, acum și mereu, în *Curcubeu de suflet* se întreabă: „rouă de stele tu ești, cărare poate sunt eu?” Rătăcit prin paradis, sfârtecat de timp și de gând mai trage nădejdea sfințirii: „Odihna clipei mi-ai furat-o mie,/ În răsărit de rouă, lăcrimat.../ Sfințește-mă cu har de veșnicie, Altar de suflet și duios păcat!...”.

Cu *Taina albă* (antologie poetică) se continuă periplul închinat iubirii cu definiții și autodefiniții lirice: „sub mălinul lunii, taină ai rămas /Încrustând sub vreme sufletu-mi popas!...” sau: „sunt rugul ce arde poiana din inima mea/și oceanul prelins peste lacrimi de stea...” (*Taina albă*).

În cei patruzeci de ani de carieră universitară și până în prezent, la împlinirea a 70 de ani, universitarul Ilie Dan a publicat peste 46 cărți, 225 studii și articole de specialitate, 90 de recenzii.

Rar se întâmplă ca un scriitor să fie un artist al limbii: lingvist, filolog, toponomast, remarcabil vorbitor, dar și un poet de rară sensibilitate!

Salve Magister!

Onești, martie 2009

Diana Stoica

Semne poetice. *Stâncă* în imaginarul poetic eminescian

„Stâncile ne învață limbajul durtății” (Bachelard, *Pământul și reveriile voinței*, Editura Univers, București, 1998, 155), spune Bachelard. Stâncile vorbesc despre o geografie a înălțimilor, sfidătoare prin tendința ascensională, creatoare prin imaginile ontologice pe care le dezvoltă, mitice pentru că ascund forme primare, originare. Stânca organizează materia geologică într-o permanentă raportare la atemporalitatea mitică. La Eminescu, aceste iopstaze pe care le ia semnul poetic **stâncă**, component al câmpului semantico-poetic **pământ**, apar îndeosebi în creații mitice.

Sugestivă în ilustrarea perspectivei mitice asupra lumii este descrierea Insulei lui Euthanasius, unde sunt concentrate o multitudine de imagini simbolice arhetipale. Să vedem descrierea insulei: „*Lumea mea este o vale, înconjurată din toate părțile de stânci nepătrunse cari stau ca un zid dinspre mare, astfel încât suflet de om nu poate ști acest răi pământesc unde trăiesc eu. Un singur loc de intrare este – o stâncă mișcătoare ce acoperă măiestru gura unei peștere care duce pân-înăuntru insulei. Astfel cine nu pătrunde prin acea pșteră crede că această insulă este o grămadă de stânci sterpe înălțate în mare, fără vegetație și fără viață. Dar cum este inima? De jur împrejur stau stâncile urieșești de granit, ca niște păzitori negri, pe când valea insulei, adâncă și desigur sub oglinda mării, e acoperită de snopuri de flori, de vițe sălbatice, de ierburi nalte și mirositoare în care coasa n-a intrat niciodată. /.../ Stâncile nalte fac ca orizontul meu să fie îngust. O bucată de cer numai, dar ce bucată!*” (O. VII, 121). Insula din **Cezara** reprezintă, așa cum interpretează Mircea Eliade în *Insula lui Euthanasius*, „cea mai desăvârșită viziune paradiziacă din literatura românească” (Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Editura Humanitas, București, 1993, 7). Înconjurată pretutindeni de **stânci**, care creează impresia unei naturi primare, atunci create, gigantică prin monumentalitatea descrierii („**stânci** urieșești de granit”, „**stânci** nalte”), inaccesibilă prin sugestia atributului-epitet „nepătrunse” („**stânci** nepătrunse”), insula este aici spațiu al recuperării sau redescoperirii stării originare. Trecerea dinspre lumea profană spre lumea sacră dinlăuntru insulei este accesibilă unei anume categorii de personaje, acelora „dezbrăcate de orice formă”, în interpretarea lui Mircea Eliade. Acest spațiu transcendental se decide experienței umane eliberate de tot ceea ce ține de profan printr-un portal – o peșteră -, acoperit de o „**stâncă** mișcătoare” care stă să fie descoperită. Realitatea se dezvoltă în mod diferit ființei umane. Pentru un ochi nepregătit să accepte starea originară, „nedezbrăcat de orice formă”, **stâncile** nu comunică decât o natură opacă, lipsită de viață („**stânci** sterpe, înălțate în mare, fără vegetație și fără viață”), iar, dimpotrivă, celor deschiși existenței lumii în mod absolut insula devine descoperibilă.

În poemul **Memento mori**, Eminescu reconstituie mitul originar al toposului dacic, văzut ca topos al pietrificării. Domul montan al zânei Dochia este construit din „**stânce** sure”, această sintagmă poetică marcând ideea imuabilității stâncii: „*Acolo Dochia are un palat din stânce sure*” (O. IV, 123), unde „*A lui scări de stânci înalte sunt crăpate și cărunte*” (O. IV, 125), palat proiectat în dimensiune hiperbolică spre înalt, într-o arhitectură geologică impresionantă: „*A lui stâlpi-s munți de piatră, a lui streșin-o pădure*” (O. IV, 123). Peisajul montan care descrie spațiul dacic este al unei lumi eterne, redescoperită prin forța gândirii poetice ca trăire și/sau revendicare la acest spațiu mitic. În acest sens, elementele definitorii ale conturării ideii de rezistență în timp sunt epitetul „sure” și „cărunte”, implicând prin aceasta elementul sacru, căci trimit la atributul vechime, înțeles ca trecere dincolo de timp. Vorbind despre forța poetului de a „pătrunde până la taina originilor până în infinitul cosmic”

(Tudor Vianu, *Studii de literatură română*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965, 301), Tudor Vianu interpretează *vechimea* în opera lui Eminescu „ca trăinicie, ca rezistență la durată” (T. Vianu, *Op. cit.*, 298). De asemenea, pentru Rosa del Conte, cuvântul *bătrân* este epitetul cheie al limbajului eminescian ca reflectare a caracterului sacru al timpului (Rosa del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*, Editura Dacia, Cluj, 1990, 301). Definită între coordonatele uman-terestru-cosmic, „lumea lui Eminescu este vastă, granițele ei se confundă cu ale cosmosului întreg, cultura este veche, natura este eternă” (T. Vianu, *Op. cit.*, 299). Această natură eternă rezonează cu structura eului poetic într-o dimensiune culturală specifică. Așezarea mitică a Daciei, configurată de un univers al locuirii naturale, îi conferă **stâncii** un statut mitic, al ieșirii din spațiul profan, și prin organizarea materiei geologice în sens ascensional. Astfel, zâna Dochia „*Trece râul și ușoară nalte scări de stânci ea suie; / La ivirea-i zi se face în spelunci de cetățuie, / Ca o zi ea intră mândră în palatul ei de stânci*” (O. IV, 127).

Muntele, ca punct de referință al unui spațiu arhetipal, este întâlnit la Eminescu și în imaginarul literaturii populare. În **Mușatin și codrul**, muntele este construit pe supraetajarea **stâncii**: „*Și-nainte-i vede-un munte. / Cu-a lui creștete cărunte, S-a clădit stâncă pe stâncă / Începând din vale-adâncă*” (M. Eminescu, *Opere alese*, III, Editura pentru literatură, București, 1965, 87). Astfel muntele devine forma prin care **stânca** își dezvoltă orgoliul creator, creând imaginea verticalității și a înălțimii, prin contrapunerea văi adânci, expresie mitică a genezei. **Stânca** dezvoltă aici, ca de altfel și în alte poeme mitice, o semnificație spirituală sacră, prin ideea edificării, a temeliei și a construcției, sensul transferându-se dinspre piatră spre **stâncă**. De asemenea, muntele dacic din **Memento mori**, care îndeplinește funcția de centru al lumii, este văzut ca o construcție impresionantă, supratemporală: „*Stânca urcată pe stâncă, pas cu pas în infinit*” (O. IV, 129). Aceeași imagine a construcției etajate, de data aceasta prin intervenția omului, este cetatea Egiptului antic, Memphis, cetate care impresionează prin forța măreției: „*Memphis, colo-n depărtare, cu zidurile-i antice, / Mur pe mur, stâncă pe stâncă – o cetate de giganți*” (O. IV, 113).

În poemul **Povestea magului călător în stele** care păstrează tiparele mitice ale basmului, plasat ca timp de desfășurare „*În vremi de mult trecute, când stelele din ceriururi / Erau copile albe cu părul blond și des /... / Când basmele iubite erau încc-adevăruri, / Când gândul era pază de vis și de eres*” (O. IV, 152), întâlnim aceleași coordonate ale dimensiunii geologice integrate atât de firesc unor forme arhaice (muntele, peșteră, mag etc.), prin conturarea spațiului uman-terestru asimilat unei conștiințe cosmice.

Muntele este elementul care oferă posibilitatea comunicării terestruului cu cosmicul: „*În munți ce puternici din codri s-ardică, / Giganți cu picioare de stânci de granit, / Cu fruntea trăsniță ei norii despică / Și vulturi-n creeri palate-și ridică / Ș-uimiți stau în soare privindu-l țintit*” (O. IV, 156). În acest spațiu „al monumentalului geologic și al liniștii alpine” (G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, vol. II, Editura Hyperion, Chișinău, 1993, p. 251), întâlnit cu precădere în poemele de tinerețe, după aprecierea lui G. Călinescu, unde peisajul văzut într-o dimensiune urieșească, împrumută o anatomie umană, semnul poetic **stâncă** dezvoltă imaginea generală a durtății înțeleasă ca provocare, și prin asocierea semantică cu cu granitul, semne ale sfidării, ale persistenței, ale materialității dure care domină materia.

- continuare în pagina 19 -

Mircea Coloșenco

„SOCRATE”-LE NICHITA STĂNESCU, ÎN TRADUCERE ENGLEZĂ

Securitatea i-a alcătuit lui Nichita Stănescu, în perioada 28 noiembrie 1974 – 13 ianuarie 1976, dosar de urmărire informativă sub numele conspirativ de *Socrate*.

Dosarul Socrate conține 64 de file, în care au fost adunate materiale ce au stat la baza începerii urmăririi informative speciale, cu aprobarea Comitetului de Partid Sector 1 București, de către UM 0800 București, la propunerea Cpt. Opreșan Onuțiu, dar și materiale obținute în procesul urmăririi informative (note, rapoarte, corespondență, procese – verbale etc.), având ca surse umane indivizi sub acoperire cu nume de cod: Pascu Iuliu, N. Ion, Dona Alba, Gh. Radovan, Șerbu Dumitru, recrutați dintre apropiații poetului. Unii mai sunt în viață.

Declanșarea urmăririi speciale s-a datorat comportamentului rebardativ al poetului: „Din verificările întreprinse a rezultat că motivul nemulțumirilor și reacțiilor a fost modul cum într-o anumită perioadă (1973 – 1974), unii critici literari l-au apreciat, contestându-i valoarea de cele mai multe ori având la bază criterii subiective”, se scrie în raportul ofițerului de securitate de încetare a urmăririi informative speciale. Ulterior, nominalizării lui Nichita Stănescu pentru Premiul Nobel și distingerea sa cu Premiul Herder, nemulțumirile/vociferările lui au dispărut, fapt pentru care s-a propus încetarea urmăririi speciale, dar rămânea sub observație tacită.

Dosarul Socrate a fost clasat și microfilmă la 29 mai 1976.

Între filele lui, aflat la CNSAS, se păstrează informații ce îl privesc personal pe Nichita Stănescu, precum și o corespondență primită/expediată chiar de dinainte de declanșarea urmăririi informative speciale.

Așa se explică prezența scrisorii lui Roy MacGregor – Hastie (n. 1929), expediată lui Nichita Stănescu, de la universitatea din Iowa, USA, la 14 februarie 1972, acesta fiind autorul traducerii engleze, în volumul Nichita Stănescu *11 elegii/11 Elegies*, București, Editura Eminescu, 1970 (98 p.).

De altfel, literaturii american, poet la rândul său, i-a apărut la noi volumul bilingv *Poeme/Poems*. Versiunea românească de Victor Felea și Mihail Bogdan, Cluj, Editura Dacia, 1977 (90 p).

Demn de remarcat este faptul că Roy MacGregor – Hastie alcătuieste, sub egida UNESCO, volumul *Anthology of Contemporary Romanian Poetry*, London, Peter Owen, 1969 (166 p), transpunând în engleză creații în versuri a 54 de poeți, printre care și Nichita Stănescu, iar activitatea lui de traducător și mediator în spațiul anglo-saxon a literaturii române se numără cărți semnate de Mihai Eminescu (1972), Marin Sorescu (1972), Zaharia Stancu (1973), Lucian Blaga (1975), tipărite în țară ori în Anglia, USA.

De curând, octogenarul Roy MacGregor-Hastie a publicat în limba lui maternă volumul *Barbarii roșii. Viața în vremea lui Mao Tze-dun* (Ed. Kessinger, USA, 12 sept. 2007).

Alte traduceri în volum din opera poetică a lui Nichita Stănescu: ediție bilingvă româno – germană și cehă a celor *11 elegii*, dar și din celelalte creații în mai multe limbi: albaneză (1986), bulgară (1979), cehă (1969) engleză (1975, 1979, 1983, 1995), ebraică (1982), franceză (1975, 1988, 1999), germană (1969), italiană (1987), lituaniană (1977), macedoneană (1982), maghiară (1974, 1978, 1982, 1987), slovacă (1998), spaniolă (1994), suedeză (1975), ucraineană (2004).

Versuri de Nichita Stănescu transpuse pe muzică clasică (coruri, lieduri, cantate, sonate etc.) și ușoară de Liana Alexandra, Dan Buciu, I. D. Chirescu, Mircea Chiriac, I. D. Crevenceanu, Adrian Doxan, Gh. Dumitrescu, Cornel Fugaru, Aurel Giroveanu, Liviu Glodeanu, Grigore Nica, Carmen Petra-Basacopol, Laurențiu Profeta, Petru Stoianov, Aurel Stroe, Nicolae Țăranu, Sorin Voicu, Adalbert Winkler, în perioada 1971 – 1997.

În continuare, reproducem scrisoarea lui Roy MacGregor-Hastie.

English Department,
University of Iowa,
Iowa City, Iowa 52240

14 th February, 1972

Dragă, dragă...

In less than three months, I leave America for a short stay in England, before going on to Italy - and, I hope to Bucharest. Of course, I am looking forward to seeing you again, seeing your new poems and sharing a bottle of tsuica!

I have completed the critical apparatus for my book on Eminescu. I have translated most of the major poems, and ten of the shorter ones, and added a critical introduction and a preface on the problems of translating poetry from the Romanian into English. The University Press and UNESCO will publish the book in October this year in America and in England in November.

I have been corresponding with Jacob Steinberg or Twayne Publishers in New York, about the possibility of publishing here a book of your poems (the Elegies plus some from dolce stil classic). However I think I have to have a letter from you and the Literary Fund giving me authority to negotiate contracts for the book. Perhaps you will send me the necessary letters.

And what about my book! In your letter in September you said it would be published before Christmas. Prieteni...

Marin Sorescu and Stefan Banulescu are here with their sotias, Marin is working on a new play, and Stefan on a novel, I think. Radu Lupan came through here a fortnight ago on his

world tour and we talked of you as always.

Try to remember me from time to time!

Roy MacGregor-Hastie

Universitatea din Iowa
Departamentul de engleză
Iowa City, Iowa, USA

14 februarie 1972

Dragă, dragă...

În mai puțin de trei luni, voi părăsi America pentru un sejur în Anglia, după care voi merge în Italia și, sper, voi veni și la București. Bineînțeles că de abia aștept să te văd, să-ți văd poeziile, și să bem împreună o țuică.

Am terminat aparatul critic pentru cartea mea despre Eminescu. Am tradus majoritatea poemelor și încă vreo zece din poeziile mai scurte, am adăugat introducerea critică și o

prefață legată de problemele care se ivesc într-o traducere din română în engleză. University Press și UNESCO o va publica, în octombrie în SUA și, în noiembrie, în Anglia.

Corespondez cu Jacob Steinberg de la Editura Twain din New York în legătură cu o posibilitate de a publica o carte de poezii de-ale tale (*Elegiile* și ceva din *Dulcele stil clasic*). Totuși cred că aș avea nevoie de o delegație de la tine și de la Fondul Literar care să mă împuternicească să negociez contractul respectiv. Poate că-mi vei trimite aceste scrisori.

Cât despre cartea mea! În scrisoarea ta din septembrie ai zis că va fi publicată înainte de Crăciun. Prieteni...

Marin Sorescu și Ștefan Bănuțescu sunt aici împreună cu soțiile lor. Marin Sorescu lucrează la o piesă nouă, iar Ștefan la un roman, cred. Radu Lupan a trecut pe aici acum două săptămâni, în turul lui în jurul lumii, și am vorbit despre tine, ca de obicei.

Încearcă să-ți mai aduci aminte, din când în când, de mine.

Roy MacGregor-Hastie

(Traducere de **Andrei Covaci**)

Cătălin-Andrei Teodoru

Pagini de istorie (urmare din pagina 3)

În Totenbeschauptokoll la data de 19 noiembrie 1837 este înscris decesul lui Gheorghe Roșca Codreanu la Primăria din Viena (Rathaus Stadsfiscat):

„Godreano (Kodriano), Georg Capitain und Edelmann led. griech. nicht unirt von Berlad in der Moldau geboren, von Jassy zugereist, und Gedärmbbrand alt 33 J. in allgem. Krankenh.“

(Godreano Georg căpitan și nobil, neînsurat, Ortodox Grec, născut în Bârlad în Moldova, sosit de la Iași, cangrenă de intestine, vârsta 33 ani, în Spitalul Allgemeines Krankenhaus din Viena).

Această însemnare infirmă cauza presupusă a morții lui Gheorghe Roșca Codreanu, și anume ftizia, boală de care suferea și pentru care plecase la Viena să se trateze. De asemeni, se

infirmă și locul morții consemnat de Ioan Antonovici ca fiind Hotel Garni Weissen Schwann din Viena, locul morții fiind spitalul Allgemeines Krankenhaus din Viena, iar cauza morții a fost o cangrenă la intestine.

Din dispozițiile testamentare ale lui Gheorghe Roșca Codreanu amintim: să-i fie eliberați robii, să se facă o școală pe moșia Văleni în pădure, pe locul numit „La Lac”, pentru o sută de elevi, care să învețe limba latină, corpul după moarte să-i fie îmbălsămat și apoi trimis la moșia Văleni, unde să fie înmormântat alături de fratele său, Dimitrie, să i se facă pe mormântul său și pe al fratelui său, Dimitrie, un monument, și pe mormântul tatălui său îngropat la Dealu Mare un alt monument etc.

Note:

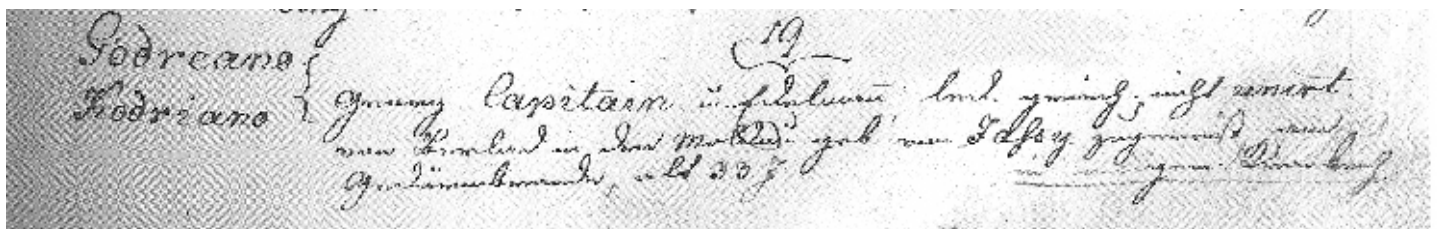
1. „Principesa Elena Bibescu marea pianistă”, de CD. Zeletin, p.83.

2. „Gheorghe și Neculai Roșca-Codrianu Fondatorii Liceului și Școlii-Profesionale de Fete din Bârlad” de pr. Ioan Antonovici, p. 30-31.

3. Este vorba despre Constantin Costache (monah Chezarie), frate al lui Vasile Costache (Mitropolitului Veniamin Costache)

4. „Gheorghe și Neculai Roșca-Codrianu Fondatorii Liceului și Școlii-Profesionale de Fete din Bârlad” de pr. Ioan Antonovici, p. 31-32.

5. WStLA, Städtische Ämter, T o t e n b e s c h r e i b a m t , Totenbeschauptokoll 1837, Bd. 180, pag. 66.

Alexandru Mănăstireanu

Jurnalul Iubirii, Durerii și Speranței de Amelia Ioana Popescu

Încă din august anul trecut am luat cunoștință de acest jurnal – deși nu era complet și apărea ca o viitoare promisiune de a vedea lumina tiparului. Materialul parțial a fost prezentat ca viitor proiect de mult îndurerata mamă a Ameliei și mi-a fost pus la dispoziție pentru a-mi da părerea. Chiar așa, sub forma incompletă în care era prezentat mi-a produs vii emoții, gândind la tragismul situației înfățișate sincer de eroina întâmplărilor și m-a determinat să-mi dau părerea în scris sub forma unei scrisori către mama eroinei...

Ulterior, mama Ameliei a avut tăria sufletească să publice integral conținutul zguduitor al tuturor mărturisirilor, însumând aproape 400 de pagini, incluzând în final și un bogat set de fotografii, care vin în sprijinul conturării și mai pregnante a personalității eroinei, autoare a propriului Jurnal.

Ca cititori, suntem puși în situația unor spectatori ai unei tragedii antice grecești în care vedem clar că omul, oricare ar fi el și oricât de dotat ar fi, este sub puterea Destinului, pe care nu-l poate influența, inducând pe undeva ideea că acest destin este Atotputernic!!! Deci, avem în față o tragedie autentică ce pare a se fi petrecut pe vremea zeilor greci și nu în plină epocă contemporană – actuală. La cele spuse până acum, nu-mi rămâne decât ca, în limita posibilului, să vă apropii și mai mult de substanța cărții și de enorma luptă pe care Amalia o duce cu acest nemilos Destin, pentru a înțelege în totul pe autoare și a fi de acord cu unele păreri emise chiar de ea însăși...

Ca oameni de suflet ce ne considerăm, vom aprecia totul și poate vom vedea unde și cine a greșit în conturarea acestui Destin. În acest scop mă voi folosi de unele însemnări sincere, nude, ale autoarei care a citit confesiunile lui Rousseau și se confesează sincer, dar a citit și pe Freud și Nietzsche, care au influențat-o în mod pregnant – pesimist. Pentru a da posibilitatea fiecărui viitor cititor al Jurnalului să-și facă o părere cât mai apropiată de adevărul celor gândite și spuse de Amelia, voi folosi un număr mare de însemnări din care fiecare să tragă concluzia justă și să-și creioneze portretul unic al memorialistei – post – mortem, fără ca eu, prezentatorul, să mai intervin în părerile pe care vi le veți face... Pornim de la începutul Jurnalului...

Într-o ocazie oarecând primește o serie de musafiri personalizați a fi: Tristețea, Durerea plus Iluzia, dl.

Greșeală – care o invită la dans, Plânsul, dl. Greață plus dna Greață. Toate personajele acestea vor s-o țină de mână, semn al dragostei lor, dar Amelia conchide imediat: sunt jucăria Soartei, am întâlnit o inimă de șarpe, există cuvinte careucid... Când cari tristete simți Durerea și Frica, iar Ministrul Nepăsării – un Andrei C , e acuzat de genocid al sentimentelor ei . Vedem un început de jurnal mustind de griji, dureri, neliniști...

Apoi afirmă: „ Disperarea mi-e ca un ocean, cât iubirea mea pentru tine. Degeaba doresc să fiu optimistă, nu mi nimeresc punctele cardinale, îmi ascund timiditatea și frica – stăpână.” Și zice clar mai departe: „Prefer să nu fiu iubită de nimeni, decât să fiu dorită ca instrument pentru satisfacerea unei necesități fiziologice...” Câtă demnitate moral – umană!!! Apoi: „Visez să fac multe lucruri și trăiesc presentimentul că nu voi realiza nimic. (Cât pesimism și neîncredere în forțele proprii). Mi-am rezervat timpul pentru suferință și plâns. Mi-e ciudă pe ziua în care m-am născut prematur (31 mai) și cred că dacă mă nașteam în termen aș fi fost calmă, liniștită, răbdătoare și...eram iubită”.

- Mă trezesc urlând și strigând: unde ești copilărie????!! Acolo e sufletul meu, rechem copilăria!!

- Unicul bun este Viața, mi-e dor de fericire, mi-e dor de viață, dar pendulez între dorința de Viață și moarte (pag. 45). Îmi șterg ochii de lacrimi să nu mă vadă mama și tata, pesimismul îmi dă târcoale și puterea de lacrimare îmi crește...

- Am făcut tot ce mi s-a spus să fac: rugăciuni, acatiste, pomeni, spovedanii, împărtășanii.

- De ce mă caută Tristețea și nu Emil, care-mi spunea că mă iubește?

- Mi-a apărut icoana mamei. Întotdeauna m-a iubit, făcând din mine un idol... (ca toate mamele).

- Un părinte de copil trebuie să fie iubitor și sever...

- Cu prea multă iubire mă simțeam cu cătușe...

- Vreau să mă schimb, să fiu puternică în gând și faptă. Dumnezeu mi-a dat multe haruri, dar poate nu mi-a hărăzit darul căsătoriei... încă mai sper să port crucea căsătoriei...

- Vreau să fiu de folos altora și îmi este necesară munca.

La pagina 188 scrie: „Mă rog, mă rog, mă rog continuu, cum mă învață duhovnicii mei și eu mă simt ca o jucărie stricată, plâng, părintele mi-a spus că e bine să plâng. Vreau

să trăiesc cu lumină și bucurie...”.

Face o danie substanțială unei biserici pentru renovare, deși cineva îi spune că dania ei va fi folosită de preot care, în același timp își construiește o vilă (pe timpul mântuitorului, ucenicii lui nu făceau așa...).

- Nu doresc nefericirea, fug de ea și ea se ține scai de mine, simt că viața mea se irosește, visez la lumea de Apoi, sunt doborâtă de singurătate, sunt stăpânită de dorința de a fi căsătorită, de a avea familia mea, de a avea copii mulți... Asta vreau de când am dat ochii cu viața (e tot ce își dorește orice trăitor pe această lume).

- Vise, vise, vise... viața mea e doar o iluzie, un vis continuu...în rest singurătate, izolare, posturi severe...Tot cu vise mă hrănesc...

- Mi-e atât de frică să nu-i pierd pe ai mei, încât sper, dar și cred cu tărie că nu le voi supraviețui.

- Simt că voi pleca și-i voi părăsi... (și a plecat... având una din premonițiile ei obsedante).

- ...Mama nu era acasă. Vorbesc cu Nia, vorbesc cu bunica, amândouă sunt în ceruri...am venit din nou în singurătate...

- Trăiesc dezastre sufletești care mă doboară și mă disperă...Mi-e dor de Dumnezeu, mi-e dor de armonie, mi-e dor de iubire, mi-e dor să mă dăruiesc ajutând pe cei în nevoi. Aș vrea să am putere să fiu de folos tuturor (ce cantitate enormă de altruism, ca în vremurile biblice).

- Sufletește sunt ruinită, se pare că nu merit să am vise împlinite! De ce s-a călcat pe sufletul și inima mea, de ce mi-au strivit sentimentele frumos așezate, răscolind prin dureri trecute, uitare și moarte? (pag. 238)

- În practică e greu să faci ce spune Cartea Sfântă. Mă aflu mereu în dialog cu cei de Dincolo de Moarte, apoi revin la viața reală tot singură și tristă. Singurătatea mă doboară; e ca o boală grea (pag. 248).

- Repetă obsedant: „Viața mea e doar o iluzie, un vis continuu. Ce s-a ales de mine? Tot ce am să dau la săraci și la biserică, așa cum mă sfătuiesc preoții. Viața e o luptă dintre hiene, se dă din coate, se strigă, se urlă ca să poți supraviețui...simt că nu mai exist ca ființă umană. Nicio lacrimă să mai curgă în urma mea! Am vărsat un OCEAN.”

- Vreau să scriu o carte pentru cei ce vor să devină părinți. (tot un vis neîmplinit).

- După Revoluție mergem cu un pas spre progres și civilizație și cu doi pași înapoi. (Prea justă observația)

- Postesc, mă rog, mă rog, postesc fără nicio hrană și fără apă (ce canon aspru și-a impus) în speranța unei iluzii ce exprimă : poate că Dumnezeu mi-a dat să trăiesc Iadul pe pământ și mă va grația cu Raiul ceresc, dincolo de viață.

- De ziua mea nimeni nu mă sună (la 31 mai) trăiesc infernul unei singurătăți dezolante, parcă toți viii pe care-i cunosc sunt morți, iar eu aș fi singura vie printre ei.

A sperat și a crezut într-o iubire adevărată până în final, în ultima clipă a existenței sale pământești...

În aprilie 2005 e depistată cu un cancer mamar. E operată. Continuă să spună: „Viața mea per total e un vis! Trăiesc un vis continuu” (repetă obsedant).

La 26 decembrie 2005 scrie: „Ieri am primit trei telefoane de la Berlin. Bunica lui, Marietta (mătușă) și apoi el, Patrik, toți s-au gândit la mine – semn de iubire.”

30 dec. 2005. Ultima însemnare din jurnal, e bucuroasă că multă lume a sunat-o, că n-au uitat-o, e fericită. În mai puțin de două luni, la 26 februarie 2006, sfârșea în chinuri de neimaginat cu trupul sleit de puteri din cauza suferinței atroce și a postului sever ce și-a impus – posturi și rugăciuni în genunchi ore întregi, hrănindu-se cu fum de candelă aprinse, cu trupul slăbit de penitența autoimpusă, cancer în loc de iubire...

În final rămânem cu un enorm sentiment de tristețe neagră, de neîmplinire a unei ființe cu o conduită morală ieșită din comun, a unei lupte zadarnice cu un Destin necruțător, nedrept și imoral, frângând o viață tânără ce se dăruia cu bucurie altora, uitând adesea de binele sinelui său. Prin grelele canoane ce și-a autoimpus în drumul ei spre o viață închinată credinței absolute în mântuirea sufletului său, Amelia și-a scurtat existența pământească, mergând ireversibil către Moarte și nu spre Viață! A crezut orbește în preceptele și dogmele bisericii. Cu toate că Biserica este permisivă, tolerantă când e vorba de regimul alimentar al copiilor, bătrânilor și bolnavilor, confesorul Ameliei, preotul care-i inspirase încrederea totală, n-a fost la înălțimea situației de față – ori n-a vrut să fie – nedelegând-o pe Amelia de canonul postului sever. Zadarnică stăruința disperată a mamei Ameliei, rămânând neînduplecat de rugămintele și de lacrimile amare – ca un judecător extrem de exigent! Uitase că și el e părinte și dacă unul din copiii săi ar fi fost în situația Ameliei, e sigur că alta i-ar fi fost hotărârea ce urma, nu să-i salveze viața, ci doar să i-o prelungească cu o lună, o săptămână, sau măcar câteva ore...

Dacă mama Ameliei s-ar fi rugat Mântuitorului cât l-a rugat pe duhovnic și dacă acest fapt s-ar fi petrecut în vremurile biblice, Mântuitorul Iisus nu numai că ar fi dezlegat-o de canonul autoimpus, ci ar fi întins Dreapta Divină și ar fi readus-o la viață – vindecând-o în calitate de „Păstorul cel Bun”. Exigența din cazul de față acuză pe bună dreptate. Să luăm aminte cum și în ce mod străbatem cărările vieții noastre pământești, să facem binele general, dar și să nu ne privăm de bunurile materiale ale Vieții de aici!

Să nu ne asumăm mai mult decât putem duce. Să fim optimiști și încrezători în viață. Să ne bucurăm de o floare, o rază de soare, un fir de iarbă ce străbate pământul spre lumină! Supărările, necazurile inerente existenței cotidiene, grijile altora să nu ne angajeze atât de mult, încât să n-avem timpul material să le rezolvăm pe ale noastre! Să zămbim vieții și lumii din jur, să gândim pozitiv, să nu disperăm pentru că și din cea mai grea încercare se poate ieși onorabil, să fim optimiști și să răspândim optimismul, încrederea în noi înșine și în viață, să ne luptăm cu acest Destin și să-l influențăm în favoarea noastră, spre propria noastră bucurie și fericire, spre bucuria lumii în care trăim!

Să strângem în noi cât mai multă dârzenie, hotărâre, să ne impunem zâmbetul, răsul din plin – sănătos, care să tonifice organismul și să-l facă puternic spre a înfrunta neprevăzutul. Viața e darul cel mai prețios pe care omul îl primește; dar pentru viață trebuie să luptăm și să nu încrucimșăm neputincoși brațele!

Ion Popescu-Sireteanu

***O antologie a epigramei românești*, de Nic. Petrescu**

Prof. Nic. Petrescu, epigramist prea bine cunoscut, a avut ideea de a pregăti o antologie a epigramei românești, concepută în două volume. Primul volum a apărut la Ed. Pământul din Pitești în 2008. În cele 257 pagini ale cărții au fost cuprinse epigrame semnate de 136 autori, unii cu prestanță modestă, iar alții cu o prezență impunătoare.

Autorul antologiei își motivează decizia prin faptul că epigrama românească „a cam început să fie năpădită de felurite bălării care se vor a fi flori”.

Ca metodă de antologare, Nic. Petrescu a folosit „o exigență mai diminuată la primii epigramiști români și o exigență drastică la epigramiștii contemporani, care sunt pe cale de a se pierde printre nenumărații impostori, tupești și cu pretenții sau plagiatori ordinari”(p. 36).

Antologia este însoțită de o prefață intitulată *Măria Sa Epigrama. O scripă de geniu în patru rânduri*, semnată de Gheorghe Frangulea, editorul cărții, și de o a doua, intitulată *Epigrama – floarea parfumată a literaturii*, semnată de Nic. Petrescu.

Se știe că epigrama autentică este o bijuterie literară. În cele patru versuri sunt concentrate calități deosebite, de la claritatea exprimării până la critica îndrăzneată și satirizarea unor defecte, a unor stări sau a unor racile sociale. De obicei, epigrama are o țintă precisă și o poantă neașteptată. Cele mai multe au în atenție aspecte ale vieții politice, cum este această creație a lui Bolintineanu:

Candidații la putere
Sunt lacuste efemere,
Că mor astăzi îmbuibate
Și vin mâine leșinate (Candidații).

Textul acesta ne face să vedem o continuitate în deprinderile electorale și obiceiurile celor ajunși la putere, că vin lihniți și pleacă îmbuibăți din tot felul de relații subterane și ilegale, în imediata vecinătate a codului penal. Oameni ajunși la putere, ajunși parlamentari, miniștri sau prim-miniștri pot deveni în parte profitori și impostori.

Interesantă și adevărată ni se pare observația lui Nic. Petrescu

potrivit căreia „de la strigăturile populare până la epigramă adeseori nu este decât un pas”(p.34). Aceasta se vede și din epigramele semnate de Anton Pann (p.42-43), preluate în mare măsură din folclor.

Putem constata că unele epigrame se folclorizează, circulând variante mai puțin sau mai mult îndepărtate de cea originală, cum este forma următoare: *În vremea asta revolută, /K. Katzi scriu în loc să pută, /Iar scriitorii-adevărați/Sunt dați afară de ... K. Katzi!*, față de textul din Antologie: *În vremea asta nou născută/ Că Catzi scriu în loc să pută!/Iar scriitorii talentați/ Sunt dați afară de ... ca Catzi!* (Păstorel a prezentat aici o întâmplare petrecută la Uniunea Scriitorilor). Față de textul antologat: *Aici zace Păstorel/ Suflet bun și spirit fin;/ Când mai treceți pe la el/ Nu-l treziți, că cere vin*, noi știm varianta: *Aici zace Păstorel,/ Suflet blând și spirit fin;/ Dacă mai veniți la el,/ Nu-l treziți că cere vin*. Am reținut cândva o epigramă a lui Tudor Măinescu, pe care nu o găsim în *Antologie*, scrisă la adresa lui Mihai Beniuc: *Sânt prea bătrân să iau acum/ Din mărul tău de lângă drum;/ Nu mă mai pot sui în copac,/ Iar cele de pe jos nu-mi plac*. Tot la adresa lui Beniuc a scris și Marin Sorescu, în studenție, următoarea epigramă: *Când voi izbi cu barda eu profund,/ Această stâncă are să crape/ Și va țâșni din ea șuvoi de ape:/ Feriți-vă, că vă inund!*

Antologia lui Nic. Petrescu (am în vedere și volumul următor) poate sta la baza unei istorii a epigramei românești, cu nume de prima și a doua mărime, dar și cu epigramiști de ocazie. Fără îndoială că s-ar folosi și alte antologii, între care *Epigramiști cu sau fără voia lor*, Ed. Albatros, 1983, semnată de Giuseppe Navarra și George Zarafu, mai cu seamă că această antologie prezintă, în *Notele* de la p. 162-183 importante informații, iar la p. 184-187 se dă o listă de *Bibliografie selectivă*.

Presupunem că Nic. Petrescu va prezenta la sfârșitul volumului al doilea o bibliografie a surselor folosite la întocmirea antologiei sale.

În încheiere, se poate spune că antologia lui Nic. Petrescu aduce în

atenția cititorului epigrama și epigramiștii români, de la începuturile acestei specii literare până astăzi, ceea ce este o mare realizare.

Vasile Fetescu

Șirag perlat de poezie

Ideile nu se atrag
și nu se asociază
aleator.

Ele sunt reunite
în spiritual sobor
de mintea și inima
scriitorului
cu har inzestrat
și de flacăra vie
a creației
străluminat.

În adâncurile cugetului
și sufletului său,
poetul scormonește,
scoate la lumină
minereul emoțional, ideatic
și lingvistic
pe care-l șlefuește
și, după o ingenioasă
și originală prozodie,
alcătuiește șiragul perlat
de poezie.

Surori îngemănate

Când am început să mă
hrănesc
cu poezie,
am descoperit,
strecurate în ea,
idei și arome
de filosofie.
Așa, ca o boare,
de profunzimi și înțelesuri
întregitoare.

Pe măsură ce în cunoaștere
am înaintat,
m-am luminat
că înțeleapta și abstracta filosofie
este decorată
cu lirică
și culori
de poezie.

Poeții și filosofii
sunt în deplină
dreptate
când spun că poezia
și filosofia
sunt surori îngemănate.

Elena Petriman Țarălungă

Întâlnirea din tren

– Fragment de roman –

Se scutură ca de friguri. „Gata! Ajunge! Mi-am propus de atâtea ori să nu mă mai gândesc!

Oricum, nu-mi folosește la nimic.”

Încearcă o schimbare a gândurilor, întorcându-și privirile spre interiorul compartimentului. Nimeni nu mai urcase. Observă lipsa bărbatului care se urcase pe parcurs. „Probabil a coborât” – ea nici nu observase unde anume a coborât, atât de absorbită era de gândurile ei. Își mută privirile spre chipul străinului, tovarășul de drum, ca și cum ar fi vrut să se asigure că nu cumva, între timp, coborâse și el. Nu coborâse. Era încă acolo, în fața ei, cu integramele lui.

„Mi se pare mie, sau chiar seamănă cu cineva cunoscut? Doamne, ce prostie! Fac și eu ca el, caut asemănări acolo unde nu există! Și, de altfel, cu cine ar putea să se asemene? Părul? Oricum e grizonat și nu-ți poți da seama dacă a fost negru sau castaniu. Ochii? Da, s-ar putea.” Iar, apoi, singură își reproșă: „Altă prostie. Câți oameni în lumea asta mare nu or fi având ochii căprui spre verde! Uite, chiar și eu. Și, chiar și tata avea ochii la fel.”

Simțindu-i privirea, el se întoarce spre ea, întrebător. Pentru o clipă, privirile li se întâlniră. De parcă ar fi făcut ceva nelalocul ei, Viviana se simte încurcată și întoarce, involuntar, privirile spre fereastră.

- V-ați plictisit? Mai avem puțin și ajungem. Ajungem și nu mi-ați terminat de povestit despre bunicul dv. Și nici despre bunica.

- Nu vreți să rămân datoare, având în vedere că dv. mi-ați spus toată povestea? Povestea bunicii e lesne de ghicit. Cum ar putea să fie viața unei femei, nevoită să-și crească singură copiii și încă trei la număr? Chiar dacă religia noastră le permite văduvelor să se recăsătorească și chiar dacă bunica mea ar fi vrut să-și refacă viața, cine credeți că s-ar fi legat la cap cu o femeie cu trei copii după ea? Trei guri de hrănit, trei copii de îmbrăcat, trei copii de trimis la școală. Știți vorba: „Numai văduvă să nu fii!” bunica mea s-a născut doar pentru a fi văduvă. Există în satul bunicii mele un adevărat cult pentru soțul dispărut dintre cei vii. Dar, mai cu seamă, pentru cel mort sau dispărut în război! Vă aduceți aminte de acele obiceiuri ale unor popoare de a aprinde focuri pentru arderea soțiilor aflate în viață, o dată cu ritualul de înmormântare al soților? Cam așa era percepută văduvia în satul bunicii mele. Cu deosebirea că, pentru văduvele din satul bunicii mele, și vă asigur că au fost câteva după acel război, căci numai bunica mea a avut alte două surori ce au rămas văduve și ele, „viața lumească” se rezumă doar la slujbele bisericesti. Toate femeile văduve erau nelipsite de la slujbele în care se pomeneau despre soții morți în război, dar și despre cei ce nu mai erau, în general: părinți, frați sau copii. Iar femeile văduve, oricât de tinere ar fi fost, o dată văduve, nu mai lepădau straietele cernite și nu se mai recăsătoreau vreodată. Nici nu se gândeau. Considerau că așa e firesc. Tot așa a fost și viața bunicii. La fiecare zi de sărbătoare se îndrepta spre biserică, ducând cu ea bucate pentru pomnirea soțului ei, aprinzând lumânări și dând pomelnice, slujbă de slujbă, întru pomnirea și veșnica lui odihnire. Așa a curs toată viața bunicii mele: lacrimi,

pomelnice, rugăciuni, așteptare și muncă. Multă muncă – încheie Viviana.

Străinul o privi cu simpatie și înțelegere, spunându-i:

- Și, totuși, despre bunicul dv. s-a mai aflat ceva?

- V-am spus câte eforturi a făcut bunica mea să-l găsească. Mai târziu, când fratele tatălui meu a ajuns ofițer, avea să descopere că tatăl lui făcuse armata în Tecuci. A tras concluzia că bunicul a plecat pe front tot de acolo, de la Tecuci. Teoretic, așa era normal, așa arătau și scrisorile bunicului, dar, practic, el nu a fost înregistrat nicăieri, la niciun regiment din zona Moldovei. Chiar eu aveam să reiau demersurile unchiului meu. Ceea ce am descoperit, m-a băgat și mai mult în ceață.

Aici se oprește din povestit, de parcă ar fi spus tot ce avea de spus. Dar străinul insistă:

- De ce spuneți asta?

- De ce spun asta? Pentru a mă lămuri pe deplin, a trebuit să cercetez documente istorice, jurnale, memoriale de război. Doream să-mi fac o idee despre ce a fost atunci. Aveam să constat că, de regulă, toate însemnările de război vorbeau de vitejia și eroismul soldaților români. Doar erau însemnările unor ofițeri de carieră militară! Câți oameni simpli, doar simpli soldați, au fost pe front și au mai ținut și asemenea însemnări? Ați auzit de vreunul? Eu nu am auzit. Așa că, ani de-a rândul, am crezut ceea ce se spunea în cărțile noastre de istorie și în acele memoriale de război. Adică, vezi, Doamne, el, țaranul român, plecat de acasă, de la plug, era atât de viteaz, doar românul s-a născut erou, încât, peste noapte schimbase plugul cu mitraliera și, gata, se avântase, cu bucurie, la război! Ei, total neadevărat! Neadevărat! Cu totul și cu totul neadevărat!

- Vă contrazic. Istoria spune altceva. Cunoașteți povestea românilor care au luptat numai în cămășile lor albe, punând pe fugă inamicul?

- Cunosco povestea, dar asta s-a întâmplat mai târziu. Și, vă asigur, că acele cămăși nu erau atât de albe, precum spuneți, pentru că bieții soldați nu se mai schimbau cu lunile, motiv pentru care păduchii foiau în voia cea bună pe cămășile care numai albe nu puteau fi.

Străinul ridică din sprâncene, a semn de mirare.

- De ce vă mirați? Ca și dv., și eu credeam că nu ar fi posibil, căci, până de curând, nu am găsit

Undeva să se vorbească despre situația românilor plecați pe front, despre adevărata stare a soldatului român, plecat de acasă, de la plug, doar cu ȳari și opinci în picioare. M-a pus pe gânduri situația bunicului meu. Cum, adică, astăzi pleacă de acasă, chemat fiind la război, câțva timp scrie celor de acasă chiar de pe front și, deodată, toți cei în drept să știe susțineau că nu există și nici nu a existat un asemenea soldat! Bănuiam că există o greșeală. Cu timpul, am căpătat convingerea că acea greșeală nu putea să existe decât în scriptele militare, care nu băteau cu realitatea. După acele scripte, bunicul meu nici nu ar fi fost plecat la război! Dar eu știam, din mărturisirea acelui om, că bunicul a fost, cu siguranță, pe front. Mai mult, aveam confirmarea că ar fi fost rănit, cineva îl văzuse căzut la pământ, probabil, grav rănit.

Marinică Popescu

Poetul la vârsta fără de vârstă, a eternității sau despre „Cântecul lebedei”

Poetul Vasile Fetescu se întreabă, în ultimul său volum de poezii („Cântecul lebedei”, Iași, Editura Cronica, 2009), „câte zile/ umbra-mi terestră mă va mai/ purta/ în cărca ei” ? - *Enigme*. Problema, aici, este - ca și la marele povestitor H.Ch. Andersen - că rățușca cea urâtă nu știe că este lebedă. Dar autorul, „Un artist autentic/ (...) / se aseamănă doar cu sine” - *Magicieni*. În modul său propriu, original, poetul ne spune cum că lebedă, până la cântecul ei - misterios ca însuși frumosul, sublimul -, încă are motive să se creadă rățușca cea urâtă.

Existențială - cu marca lui a fi sau a nu fi -, întrebarea/problema invocată se plasează firesc în registrul subtil al lui „a crede” până și în disperare, ceea ce și determină eul poetic la actul mântuitor de a se cățăra („M-am cățărat/ pe aripile unei poezii/ robuste” - *Zbor* -, „m-am cățărat pe aripile/ speranței...!” - *Mai cred*). De fapt autorul cu obsesia autenticității se cațăra sisific în cărca aripilor sale, până la proiectarea și transfigurarea propriei mâini de țărână - în trup el încă fiind - în-spre atotcuprinzătorul cer al luminii.

Autorul își numește poezia „filosofia mea/ fulgurantă” (*Nimicul*). Pentru poet, devenirea - însuși timpul - e „ajunul veșniciei” cu care s-a însoțit (*Crăciun*). La granița subtilă și fertilă a ingenuității, poetul percepe acel alt și înalt nivel de realitate, astfel încât clipa să concentreze și cristalizeze un ev - însuși viața, ca viață a ta -, și fiecă clipă să-ți fie fulgurantul eveniment iar nu doar o „copie palidă”, mereu mai palidă (obnubilată și obnubilantă) a ceea ce deja a și trecut. Cu vocația evocării în cheie peripatetică, ni se relevă „spiritul însoțitor/ al marilor sărbători” (*Sărbători*) cu aură inițiativă, pentru care a fi cu soț e sinonimul lui a avea subtilul saț al degustării, dincolo de prostul gust, negustoresc și negustoresc, de piață, pragmatic.

Tema temelor cărții este timpul, a cărui miză și miez o dă eternitatea. Epistemic, o chestiune de percepere a timpului, a celui de neperceptut. De aici, fulgurarea, finirea și desfinirea ca fiind a timpului, a cărui definiție ține mai mult de un cântec-descântec de lebedă. Eminamente succesiv, simplă spunere, timpul (își) simte în el reculul plecării - de cosmic glonț - din început, astfel devine timp reflexiv-reversiv, fulgurare/arătare.

În registrul sinestezic al simbolului (al intimei însoțiri cu „celălalt”), sonul nerostit și/dar înfiorat, fulgurant, e un fel de ecou înaintea sonului însuși, e acea revelație, cunoaștere de sine a punctului originar, care tocmai creează - a creat creația. Din starea de singurătate - pură succesivitate - subiectul se salvează prin reflexivitate, prin starea proprie de singularitate, constitutiv creatoare (Big Bang-ul la purtător, personalizat și personalizant).

În „Cântecul lebedei” - de revelație, de fulgurare și grație -, ceea ce nu se poate spune la/în lumina apropiată, se arată (Wittgenstein) la/în lumina neapropiată, apofatic. Dincolo de exercițiile manifest exhibiționiste, dincolo de excitațiile impudice ce țin mai mult de casele de toleranță ale civilizației decât de cultura toleranței, a „celuilalt”, a

sublimei și consistentei comunicării și comuniuni, iată că ajunarea, sinonim al vieții ce se vrea viață din belșug, constituie cheagul (coagula alchimică) în stare să încetinească timpul spre a deveni lumină, „vedere existențiatoare” (Cusanus) și atotcuprinzătoare articulare.

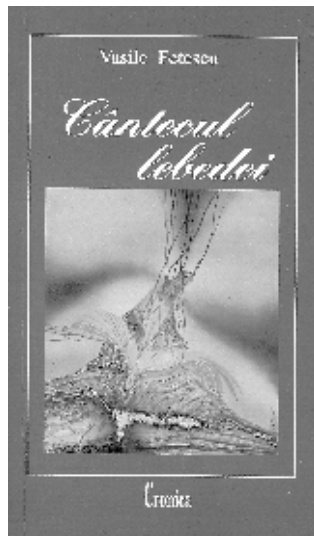
Prin fire văzute și nevăzute, poetul leagă simbolul luminii și simbolul lebedei, legiferează cântecul luminii-lebedei ca fiind nu numai spunere, ci și arătare, însăși arătarea, consistentul ecou înaintea ecoului, deplina revelație. Și poate de aceea i-un strigăt ruga poetului: „Lumină/ atotcuprinzătoare,/ ascultă-mi ruga/ și străluminează cugetele/ întunecate,/ măcinate de orgolii/ maladive/ și de oarbe ambiții,/ ale mai marilor planetei!” - *Rugă*.

În „trepidanta și bulversata tradiție” (*Sărbători*) spre globalizare, frecventând distileriile unei filosofii de edificare, înțelept-paidetice, autorul propune subiectului uman din mileniul III drept soluție asumarea timpului - cu cerința-criteriul reflexivității, spunerea venindu-și în sine ia chip de răs-spunere și răspundere, arătare. Doar astfel timpul își va încetini viteza (incomensurabilă, mai mare decât viteza luminii), doar astfel el își va găsi rost și totodată rostire, va percepe simțitor și tolerant, va avea timp pentru cântecul lebedei. „Liniștit sau zbuțuit,/ luminos ori înnegurat./ mai rău sau mai bun,/ acesta este timpul meu./ Și mi-l asum.” Pentru om nu poate fi vorba de întregare, de a fi întreg, fără de asumare.

De fapt, reflecțiile despre artă, actul artistic, creație din primul capitol al acestei cărți se subsumează marii teme, de temelie, a talentului, vocației de a fi om. Viața, ne pune în vedere poetul, nu poate fi redusă la o anume secvență a ei (*Viața*), nu e nici suma secvențelor ei, e ceva mai mult: e asumarea ei. Problema problemelor e că diversitatea (cea care s-a dat drept rezolvarea rezolvărilor - de fapt, un surogat al toleranței și al talentului de a fi om) -, cu chiar exploziva ei concretețe expulzatoare de sens, nu face decât să producă uniformizarea sălbăticită, potrivnică valorii, nu face - în timpul accentuat succesiv - decât să urmărească succesul, numai succesul, pe acest personaj așa-zis mitic-civilizator al evului ce se vrea cu marcă de androgin, consubstanțial fericit, dar în care Adam nu mai înseamnă „a da” în chip generos, iar Eva nu mai înseamnă „viață”. Din orice unghi, din orice ciob de oglindă, ai la îndemână constatarea: globalizarea e sumare, adăunătoare rapace și etanșă a lui „a avea om”, e devoratoarea Evă ieșită din coasta devoratorului Cronos, e a fi fără de soț/soție și saț, fără de acel ceva consistent și intim ontologic, e cantitate, iar nu asumare cu orizontul lăuntric al calității-identității: „a fi om”.

Fără nostalgie - venire/întoarcere în sine a fiului risipitor -, fără poezie - „fulguranta filozofie” -, omul nu (se) poate (defini)/trăi ca om, ci doar ca „un nimeni” - *Nimenii*, cutremurător poem cu pecetea inconfundabilă a cântului de lebedă.

Poetul Vasile Fetescu nu doar spune-scrie poezii, el arată (pentru cei ce au urechi de auzit și ochi de văzut) însuși spiritul poeziei: faptul de a fi om.

Ana-Ioana Bostan

Confundarea poetului cu poezia

Poezia *Singur* a fost publicată în anul 1966, în volumul *Moartea ceasului*. Cele trei strofe ale poeziei impun o poetică a singularizării lui Marin Sorescu în istoria poeziei românești. Poetul recurge la tehnica ludică și ironică pentru a atrage atenția asupra respectivei formule, de a capta și chiar „subjuga”, într-un fel extrem de subtil cititorul:

- I. Mi-e frig în cămașa asta (8)
V² V⁵V V⁷V
- II. De litere (4)
V²VV
- III. Prin care intră ușor (7)
V²V V⁴V V⁷
- IV. Toate intemperiiile. (6)
V¹V VVV⁶VV
- V. Vântul prin a, (4)
V¹V V⁴
- VI. Lupii prin b, (4)
V¹V V⁴
- VII. Iarna prin c, (4)
V¹V V⁴
- VIII. Și eu încerc să-mi apăr măcar inima (12)
V² V⁴ V⁶V V⁹ V¹⁰VV
- IX. Cu un titlu mai gros, (6)
VV³V V⁶
- X. Dar mă îngheață frigul care intră (11)
VVV⁴V V⁶V V⁸V V¹⁰V
- XI. Prin toate literele. (7)
V²V V⁴VVV
- XII. Mi-e urât în cămașa asta (9)
VV³ VV⁶V V⁸V
- XIII. De litere (4)
V²VV
- XIV. Prin care îmi ies ușor (7)
V²V V⁵ V⁷
- XV. Respirația și bătaile inimii. (12)
VV³V VV⁷VV V¹⁰VV
- XVI. Prin a, (2)
V²
- XVII. Prin b, (2)
V²
- XVIII. Prin c, (2)
V³
- XIX. Alfabetul este plin de mine (10)
VV³V V
- XX. Pentru o clipă. (5)
V¹V V⁴V

Marin Sorescu aparține acelei specii de scriitori pentru care transgresarea formei de discurs, care părea la un moment dat, definitiv asumată, a devenit un principiu de lucru. Poet, prozator, dramaturg, critic literar, eseist, pictor, Marin Sorescu a recurs la o conciliere superioară, pe deasupra conflictelor locale, a ceea ce părea ireconciliabil în materie de teorie a genurilor. Dar acest autor a mers și mai departe: a reconvertit forme literare din interiorul genurilor, atribuindu-le „frumuseții și prețuri noi”, descoperind și redescoperind surse de îmbogățire a aerului estetic.

Poezia este o artă poetică. Structurată pe trei strofe, poate fi considerată o reflectare a eului liric al relației poetului cu poezia. Specific mentalității moderniste poetul se confundă cu poezia, astfel singurătatea creatorului este o singurătate împărțită și trăită în și cu poezie.

Poetul este simbolist prin repetiția din versurile al V, VI, VII-lea („Vântul prin a/ Lupii prin b,/ Iarna prin c”), iar modernist prin confundarea sa cu poezia („cămașa asta de litere”), prin faptul că versurile sale sunt lipsite de ritm și măsură, fiind heterometrice.

Frigul din primul vers evidențiază orgoliul eului liric de a fi singur cu poezia, de a se confunda cu ea. Dacă în prima strofă accentul cade pe singurătatea eului liric, în cea de a doua strofă versurile oferă o soluție de salvare prin îngroșarea titlului. La nivel prozodic această idee este sugerată prin cezura imaginativă din versurile V-VI. Versul trei conține un coriamb („intră ușor”), în versurile V-VII avem troheu și iamb, dar cele două structuri ritmice nu pot fi unite deoarece ele sugerează antiteza dintre transparența din prima strofă a eului liric față de „toate intemperiiile” și lupta pe care o dă eul poetic pentru a-și „apăra măcar inima”.

Ideea de singurătate întâlnită la nivel lexical este accentuată prin succesiunile ritmice utilizate. Prezența ingambamentelor are menirea de a uni versurile într-o frază poetică și gramaticală. Continuitatea ideilor este asigurată prin respectarea continuității alfabetului („Prin a,/ Prin b,/ Prin c”).

Ultimele două versuri se constituie ca o concluzie: poetul se simte creator dar doar „pentru o clipă”.

În concluzie, poezia este o artă poetică și rezumă relația dintre poet și creația sa, relație de întrepătrundere și confundare, trăire specifică moderniştilor.

Dumitru Nedelea

OROLOGII CU ECOURI SINISTRE DIN ÎNCHISORI CELEBRE

- continuare din numărul trecut -

Cap. III

Fragmente din opere literare, în care elementul ceas – orologiu este evidențiat, în producerea sunetelor și al ecoului răspândit în univers, marcând Timpul aducând o liniște aparentă, dar de multe ori sinistru.

Iată o strofă din poezia „Venetia”, de Mihai Eminescu:

„Ca-n țintirim tăcere e-n cetate.

Preot rămas din a vechimii zile,

San Marc sinistru miezul nopții bate.”

Mari opere universale

„Faust”, de Goethe, în care orologiul măsoară timpul jurământului, pe tot timpul dialogului între Mefisto și Faust (Faust, doctor Johannes Georg, 1490-1540, alchimist și astrolog german, despre care legenda pretinde că și-ar fi vândut sufletul diavolului în schimbul redobândirii tinereții).

„Mefisto: Palma!

Faust: (Bate) Primești pariul?

Dacă voi zice clipei repezi:

Frumoasă ești nu trece-n zbor!

În fiare atunci poți să mă lepezi

Atunci m-aș bucura să mor!

Atunci al morții clopot bată,

Atunci tu nu mai poți fi supus.

Și ceasul stea, și limba cadă

Iar timpul meu să fie apus!

Goethe despre dr. Faust! Traducere de Ștefan-Augustin Doinaș, București, 1996, Editura Grai și suflet. Cultura Națională, pag. 40.

Scurt comentariu: Simbolul jurământului devenit sinistru, Faust în fața lui Mefisto își exprimă hotărârea în caz de călcare a pariului: „Atunci m-aș bucura să mor, / Atunci al morții clopot bată,/ Și ceasul stea, și limba cadă/ Iar timpul meu să fie apus!”

Un subiect asemănător îl întâlnim în piesa „Cocoșul negru”, de Victor Eftimiu. Un decor sinistru, în care acțiunea trăiește un timp măsurat de cântatul cocoșilor cu pene negre, dar și de orologii care marchează miezul nopții. Întinericul este asociat cu un decor trist și rece, într-un cuvânt: sinistru.

„Palatul lui Verde Împărat.

Zid de pietre roase și acoperit

Cu mușchi mărginește terasa.

E noapte și cerul e-nnorat.

Niciun fulger. Marea geme surd.

Un orologiu bate miezul nopții. Din

depărtare îi răspund altelea.”

Victor Eftimiu,

„Cocoșul negru”, Ed. Litera, Chișinău, 1997, pag. 139.

HAMLET

William Shakespeare

În primul act apare Duhul tatălui lui Hamlet, apariție determinată de bătăile orologiului sau de cântatul cocoșilor (Acolo, sus, Marcellus și cu mine, Cum a bătut de Unu...). „Cu gând de a ne vorbi, dar chiar atunci/ Cocoșul dimineții a cântat/ Și auzindu-l, s-a ascuns în grabă/ Și nu s-a mai văzut/ Cu bine. După unsprezece noaptea/ Eu voi fi pe terasă.”

Rafael Tudor Lupășcu

CÂRDUL DE CERBI

Pe sub plopilor verzi-gălbui,
Stau și-ascult încet
Glasul blândeii adormiri,
Mersul unui cârd de cerbi.

Parcă m-aș simți în rai,
Privesc o frumoasă stea
Și parcă văd în apă
Copilăria mea.

Este-un vis
Este-o minune
Să vezi un cerb.
Să-l vezi,
Să-l mângâi,
Să-l atingi
E ca într-un colț de rai.

NU AȘ POVESTI

Pe cer apare luna
Și se oglindește-n lac.
Trimite raze de lumină,
Pământului întunecat.

Pe cer apar și stele
Ce înconjoară luna.
Eu sunt în gând cu ele,
Păstrând visele mele.

Noaptea de mi-ar șopti
Misterul ce-o cuprinde,
Secretul stelelor și-al lunii,
Eu l-aș păstra pentru mine
Și nu l-aș povesti.

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

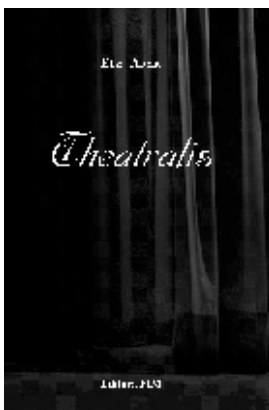
O legendă din istorie, reluată la jumătatea secolului al XIX-lea de Dimitrie Bolintineanu, impune o firavă analiză motivată de elemente decorative pe care le întâlnim în unele opere literare, cum ar fi: *Hamlet*, *Cocoșul negru* etc. Întâlnim noțiunea timpului marcat de ecoul sonor produs de un orologiu indicând miezul nopții (noaptea pe jumătate).

Acțiunea se petrece într-un decor ce emană tristețe. Un vechi castel izolat, construit pe o stâncă neagră, unde vântul sufla rece, peste tot întineric, dar se aud și zgomote, o voce solicită intrarea în castel la miezul nopții (Un orologiu sună noaptea jumătate). Este Ștefan cel Mare, învins de turci, dar mama-sa nu-l primește, îndemnându-l să reia lupta, că va fi învingător. Prezența orologiului care brăzdează văzduhul cu ecoul orelor bătute într-un decor sumbru, toate la un loc capătă un aspect sinistru.

Mihaela Cernățeanu

Cartea de teatru

În luna martie a acestui an (24 martie), cu câteva zile înainte de Ziua Mondială a Teatrului, vedea lumina tiparului la Iași, o carte nouă: *Theatralis*. Autoarea este bârlădeancă, o pasionată de poezie, condei și teatru, care încă din anii școlii generale a manifestat înclinații spre „montare” de spectacole, recitări de poezie, interpretare de roluri. Și mai târziu, la liceu, iar după aceea, o găsim în postura de scriitor-colaborator la ziar: *Părerii Tutovene*. Era de așteptat să ne ofere un volum de poezii, dar, iată că surprinde, în stilu-i caracteristic, printr-un debut editorial cu temă teatrală, „trădându-și” parcă celelalte preocupări: limba franceză, învățământul, lirica, memoriile.

Volumul este structurat în trei părți și conține un cumul de interviuri cu artiști (bârlădeni și ieșeni: Marcel Anghel, Vasile Mălinescu, Dorin Mihăilescu, Simona Bercu, Constantin Pușcașu), prezentări de spectacole la care autoarea a luat parte de-a lungul timpului – fără pretenția denumirii de *cronică teatrală*, adunate sub titulatura – *Consemnări*, iar în finalul lucrării putem descoperi articole despre evenimente teatrale locale, aniversări sau treceri în neființă ale unor actori-monștri sacri precum Florin Piersic, Dem Rădulescu sau Leopoldina Bălănuță.

Admirând oamenii din lumea teatrului, studiindu-le cursul vieții și creațiile, respirându-le aerul, autoarea a „împrumutat” câte ceva de la fiecare, punând la temelie personalității sale, mereu lucruri noi și folositoare, mergând până la a-și dori schimbat traseul studiilor pentru a-și putea pune în valoare (și spori) cunoștințele despre teatru, creativitatea și dăruirea, precum și această preocupare valorificată prea puțin, conștientizându-și parcă, în sfârșit, drumul hărăzit.

Utilitatea acestui volum constă în posibilitatea oferită celor interesați de a cunoaște o perioadă relativ recentă din viața teatrală bârlădeană, perioadă consemnată de-a lungul anilor în publicația de cultură *Părerii Tutovene*.

În ceea ce privește scrierea, stilul utilizat este unul accesibil atât celor mai puțin inițiați în domeniu cât și celor avizați. Admirația pentru lumea teatrului reiese din modul de abordare și de prezentare a informațiilor dar și din măiestria cu care a conceput fiecare capitol în parte.

Cunoscând-o din școala generală, am observat mereu atracția autoarei spre teatru și tot ce ține de acesta. Mergeam foarte des împreună la spectacole, unde își lua notițe, scria replici, impresii, pe care mi le amintea mereu. Observa de fiecare dată jocul actorilor, prestația acestora, mimica, lucru remarcat și în orele de literatură universală când îi făcea plăcere să interpreteze rolul unuia sau altuia dintre personajele teatrului clasic, romantic sau modern studiat.

Felicităm inițiativa Elizei Artene și așteptăm promisiul volum de poezii aflat aproape de stadiul final. Cartea este, după cum și autoarea afirmă în Post-scriptumul dăruit cititorilor, o dovadă de iubire, o pasiune concretizată, în stil personal, într-o colecție de scrieri.

Este un alt pas făcut pe drumul către împlinirea unui vis tănuț - căruia nu i-a acordat prea multă importanță, domeniul preferat - elitist - nefiind tocmai pragmatic într-o lume dominată de materialism. Sunt sigură că va reuși să-și materializeze visele, ajungând să facă ceea ce-i place cel mai mult: să lucreze printre oameni ai teatrului, să facă parte din lumea teatrului.

Pentru cei interesați, cartea se găsește la Biblioteca „Stroe S. Belloescu”, unde există donate două exemplare pentru împrumut.

Gh. Râmboiu-Bursucani

SONET PENTRU O SPERANȚĂ

Copleșit de-atâtea gânduri
Triste despre-a noastră stare
Mă tot săcâie-o-ntrebare:
Cui slujesc a-mele rânduri?

De ce aștern eu versuri oare
Ca pe nestemate prunduri?
Când suntem apa, ce-n vaduri
Curge peste și n-o doare?

Către cine-ndrept eu versul?
Când speranță-i interesul
De-a se mai citi o carte?

Dar cum speranța nu moare
Voi scrie-n continuare

Pentru viață, fără moarte.

RONDEL PENTRU PĂMÂNT, VIAȚĂ ȘI MOARTE

Pământul este-al vieții lut
Din care DOMNUL ne-a-ntrupat
Apoi viață el ne-a dat
Să-i fim supuși, -sub al lui scut.

Dar noi voința i-am călcat
Păcătuiind de la-nceput
Pământul este-al vieții lut
Din care DOMNUL ne-a-ntrupat.

Iubindu-ne mult l-a durut
De-aceea și-a sacrificat
Singurul fiu nepătat.
Și-astfel murim căci ne-am născut.
Pământul este-al vieții lut.

Ion Grădinaru

Semnal cultural

Pe 23 aprilie 2009, Colegiul Național “Gh. Roșca Codreanu” a sărbătorit ziua patronului spiritual, Gheorghe Roșca Codreanu, printr-o serie de manifestări sportive, o expoziție de pictură a elevilor Colegiului, ce poate fi admirată pe pereții din holul acestui lăcaș de cultură al neamului românesc.

Din ambianța festivă nu a lipsit slujba de pomenire a celui ce a fost Gheorghe Roșca Codreanu.

Desfășurarea evenimentelor a avut loc într-un cadru restrâns, participând doar profesorii (actuali și foști) și elevii colegiului, într-o atmosferă de familie.

La fel ca și altădată, Aula s-a dovedit neîncăpătoare la spectacolul oferit de elevii și de profesorii colegiului.

Trupa de teatru a cucerit inimile și a smuls ropote de aplauze.

Din acest spectacol nu a lipsit muzica clasică.

Elena Monu

Biserica de la Obârșeni – Vinderei. Scurt istoric

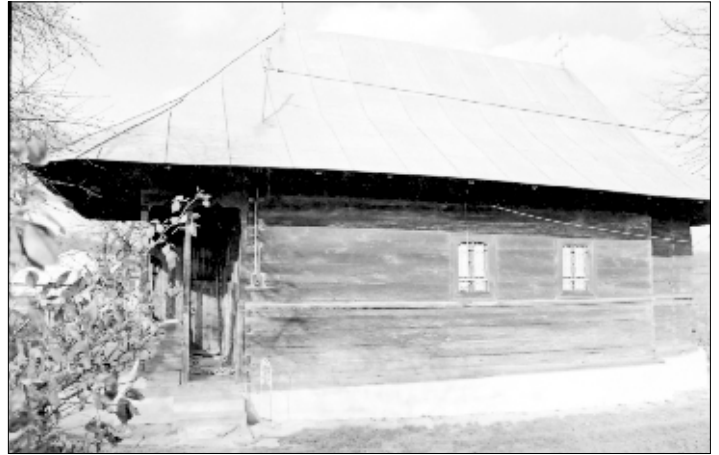
Ctitorul acestui lăcaș a fost Lupu Gavril Costache (? 1720 – ? 1790), unul dintre numeroșii reprezentanți ai acestei vechi familii de boieri moldoveni, din care s-au desprins, în timp, mai multe ramuri (Negel, Venin, Talpan, Epureanu, Lătescu, Boldur). Boierii Costache (Costachi, Kostaki), numiți astfel de la slugerul Costache, atestat documentar la 1621, au avut un rol important, uneori dominant, în viața culturală, economică și, îndeosebi, politică a Moldovei. Spre deosebire de alți boieri pământeni, Lupu Gavril Costache nu s-a angajat în disputele dintre fanarioți și „partida națională”. Cum rezultă din documente, timp de mai bine de patru decenii, el a ocupat însemnate dregătorii: mare paharnic (1751), mare ban (1763) și mare vornic al Țării de Jos¹. A agonisit o avere considerabilă, cu care și-a înzestrat copiii și, în spiritul vechii tradiții respectate de familiile boierești, a făcut danii lăcașelor de cult, construind el însuși biserica de la Obârșeni.

Ctitoria sa se înscrie în categoria bisericilor de curte boierească, de mici proporții și destinate serviciului religios pentru un număr restrâns de persoane, de regulă membrii familiei și slujitorii lor. Biserica s-a construit în incinta curții boierești, unde fusese o bisericuță mai veche, cu pereții din nuielă lipite cu lut, arsă în anul 1741.² Pe locul vechii case a lui Lupu Costache, urmașii săi au construit un conac în care, după 1949 au funcționat grădinița și școala satului. În lipsa altei biserici, ctitoria lui Lupu Gavril Costache a devenit biserică parohială.

Biserica, având hramul Sfântul Nicolae, a fost sfințită la 25 martie 1764, de către Innocentie, Episcopul de Huși. Data sfințirii rezultă din inscripția, cu caractere chirilice, care se află pe panoul central al Pomelnicului-triptic, comandat de Banul Lupu Costache lui Dima zugravul; numele picturii se află pe panoul lateral³. Artistul a realizat, atât icoana patronului bisericii, care se vede deasupra ușii de la intrare, cât și pictura iconostasului.

Biserica are plan dreptunghiular, cu absida altarului poligonală, decroșată și pridvor semiînchis pe latura de nord, sprijinit pe stâlpi sculptați (nouă) în acoladă simplă. Lungimea edificiului este de 14,5 m, lățimea de 5,5 m și înălțimea de 5 m. Este construită din bârne de stejar, durate în sistem blockbau, pe temelie de piatră de râu și tâlpoaie de lemn.⁴ Acoperișul, confecționat inițial din șindrilă, lucrată în forma solzilor de pește, a fost înlocuit pe la 1930 cu tablă.⁵ Așadar, biserica de la Obârșeni și-a păstrat, până astăzi, forma originală, cu excepția acoperișului.

Considerată un exemplar remarcabil al arhitecturii medievale românești, la confluența cu arta populară, biserica de la Obârșeni-Vinderei a fost înscrisă pe lista monumentelor istorice la 21 febr. 1923.⁶ În prezent, edificiul religios este

înscris pe Lista monumentelor istorice din județul Vaslui, având codul VS-II-m-A-06861.

Note:

1. Elena Monu, *Istoria unei familii – Costache*, teză de doctorat, 15 dec. 2007, Iași, p.184.
2. Pr. Const. P. Beldie, *Biserica și parohia din com. Obârșeni-de-jos, Tutova*, Tipografia C.D. Lupașcu, Bârlad, 1933, p.7.
3. Pomelnicul-triptic, care are o valoare istorică și artistică remarcabilă, se păstrează la Muzeul Episcopal din Huși. Elena Monu, *Pomelnicul-triptic de la Obârșeni-Vinderei, implicații genealogice și istorice*, comunicare prezentată la Congresul al XIX-lea de Genealogie și Heraldică, Iași, mai 2003.
4. Maria Popa, *Monumente istorice din județul Vaslui. Biserici și mănăstiri din Eparhia Hușilor*, Editura Kolos, Iași, 2008, p.141.
5. Fotografie făcută înainte de 1933, cu prilejul vizitei unor oficialități ecleziastice și civile. În centrul imaginii se remarcă Gheorghe Oprișan și soția sa Maria, născută Costache Talpan, răstrănepoata lui Lupu Gavril Costache.
6. Constantin Beldie, *op.cit.*, p.3.

- urmare din pagina 8 -

În interiorul muntelui e locuința magului, o peșteră, imagine care evocă lumea magică legată de ritul inițierii și de capacitatea comunicării cu puterile chthoniene: „Acolo prin ruini, prin **stânci** grămădite / E peștera neagră a zăhastrului mag” (O. IV, 156). Peștera apare încadrată/ascunsă de imaginea ruinelor, specific romantică, și a stâncilor grămădite, pe care le-am putea interpreta ca pe-o ambivalență a ceea ce Bachelard numește tendințele sub care se înfățișează aceeași realitate, prin verbele **a vedea** și **a arăta**. În condițiile în care ceea ce se vede nu se arată în profunzimile sale „imaginile efectuează cu finețe, cu o viclenie esențială – arătând și ascunzând totodată - , masivele voinței care luptă în adâncul ființei” (Gaston Bachelard, *Op. cit.*, 1998, 30). Astfel, imaginea poetică este dinamică, emergentă realității, caracterizată printr-un polimorfism care creează starea de visare prin deschiderea spre infinitul cosmic, spre colosal, unde uranicul se armonizează perfect cu terestru, ca stare imanentă a ordinii lucrurilor.

Gheorghe Clapa

Apa – element esențial de care așezările omenești își leagă existența (III)

Studii hidrogeologice întreprinse în zona orașului Tecuci, corelate cu rezultatele puse în evidență de alte foraje executate în zonă ne-au permis să concludem că stratele acvifere de adâncime din zona Bârlad – Negriștești se continuă până în zona de confluență a Bârladului cu Siretul, înregistrându-se chiar o creștere sensibilă a debitelor, corespunzătoare unei creșteri a presiunii din strat. Forajele executate în zona Tecuci au debitat în genere artezian, la pompări obținându-se debite de 8 – 22 l/s. Se observă că debitele puțurilor ce captează stratele acvifere de adâncime sunt sensibil mai mari decât ale celor care captează acviferul de medie adâncime. S-a apreciat că în zona Tecuci, prin executarea unor foraje de 250 m adâncime, se pot obține debite de exploatare de 15 l/s/ foraj, iar prin executarea unor foraje cu diametru mare, prevăzute cu filtre corespunzătoare, debitul de exploatare poate ajunge la 20 – 24 l/s/ foraj.

În bazinul hidrografic al Râului Bârlad există un număr relativ mic de captări din acvifere subterane, iar majorarea celor existente exploatează debite relativ modeste.

Captările și puțurile de exploatare, estimate uneori la nivel global, furnizează în prezent un debit de 614 l/s, însă exploatarea lor haotică, neglijența în întreținere și frecvențele innisipări provoacă variații sensibile ale debitelor captate. Stratele acvifere freatice furnizează un debit de 171 l/s, iar stratele de adâncime 443 l/s. Din debitele exploatare 480 l/s se folosesc pentru scopuri potabile și 134 l/s pentru scopuri agroindustriale.

Dacă din resursele totale (3,28 m³/s) scădem valoarea debitelor exploatare (0,61 m³/s), obținem disponibilul total pe bazin: 2,67 m³/s. Disponibilul total D este în parte dispersat în bazin, în parte apa nu este potabilă, iar în unele sectoare nu se cunosc condițiile hidrogeologice, așa încât estimarea disponibilelor exploatabile este dificilă. În studiile de sinteză realizate anterior de autor s-a evidențiat existența unui disponibil exploatabil (Q_{ex}) care s-ar putea extrage prin următoarele captări noi și extinderi de captări existente: a) captare aval ISCIP Muntenii de Jos – Crasna, cu lungime de 7 km, formată din 35 foraje de explorare – exploatare de 90 m adâncime, care să exploateze stratele acvifere cantonate în depozitele kersoniene; se apreciază ca

se va putea capta un debit de 70 l/s apă cu caracter potabil; b) captare aval de Pepinieră Bârlad – confluență cu Pârâul Tutova; pe o lungime de circa 11 km se pot executa 33 de foraje de explorare – exploatare, care să capteze stratele acvifere de medie adâncime (până la 200 m) cu debite estimate pe foraj de circa 6 l/s.

Grosimea medie acumulată a stratelor acvifere ce urmează a fi captate este de 28 m (nisipuri, nisipuri cu pietrișuri), iar coeficienții de filtrație variază între 5,5 – 13 m/zi. Debitul total estimat al captării proiectate este de 200 l/s; c) Extinderea captării Munteni – Blăneasa – Negriștești prin executarea a 5 foraje de explorare – exploatare are 200 m adâncime, în lungul frontului de captare existent. Se estimează posibilitatea captării unui debit suplimentar de 100 l/s; d) captare nouă la sud de Tecuci, care se poate realiza pe minimum 4,6 km lungime, cu o orientare E – V, prin 13 – 14 foraje de explorare – exploatare de 250 m adâncime, care ar furniza un debit total de circa 200 l/s (q mediu = ≈ 15 l/s/foraj); e) Extinderea captării Fabricii de Spirt Ghidigeni (județul Galați) cu foraje de 80 – 10 m adâncime, pentru un debit de circa 50 l/s, f). optimizarea puțurilor de exploatare din Zona Bârlad – Pepinieră și repunerea în exploatare a unor puțuri care în prezent sunt dezafectate, pentru un debit total suplimentar de circa 80 l/s; g) Optimizarea captărilor Vasluiet, CIL Vaslui, Munteni I și II poate asigura captarea unui debit suplimentar de 38 l/s.

Disponibilul exploatabil (Q_{ex}) care poate fi captat din bazinul hidrografic Bârlad, fără studii suplimentare, totalizează un debit de 738 l/s (0,74 m³/s). Disponibil exploatabil (D_{ex}), pentru evidențierea căruia sunt necesare studii suplimentare, există între Vaslui și Bârlad (100 l/s), Berheciului și Zeletinului (200 l/s) și spre sud de Tecuci (400 l/s); acesta putând fi valorificat prin intermediul unor foraje de 150-200 m adâncime. Per total bazin disponibil exploatabil D_{ex} = 0,9 m³/s. Un disponibil exploatabil de prognoză (D_{pr}) = Rt – (Q_e + Q_{rx} + D_{ex}) = 1,03 m³/s există spre sud de municipiul Vaslui și până la confluența cu Siretul, în majoritate la adâncimi mai mari de 200 m, însă apa subterană poate avea uneori caracter nepotabil.

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală "Academia Bârlădeană".

Anul XVI, nr. 2(35), mai, 2009, Bârlad, Bd. Republicii nr.235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Camelia Stoica, Daniela Stan, Diana Stoica,
Maria-Mihaela Alexa, Ion Grădinaru.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpex@yahoo.com)

Tel./Fax: 0235 415669

**Manuscrisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.**

**Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.**

Apariția acestui număr a fost sprijinită financiar de Primăria Municipiului Bârlad.